

Новы Час

ЦЯПЕР Я ЦАЛКАМ НА СВАБОДЗЕ

Стар. 6

ВЫБІРАЦЬ ЦІ ЗАБАРАНЯЦЬ

Правыя радыкальныя партыі прайгралі выбары ў Бундэстаг, аднак нямецкая грамадскасць патрабуе іх поўнай забароны

Стар. 5

МІНСКАЯ ВОСЕНЬ ПАТРЫЯРХА

Жнівеньскі 10-дзённы візіт Кірыла ва Украіну і вераснёўскі ў Беларусь адрозны па характары

Стар. 14

ТАНЯ МАЛЯРЧУК: «Я ПІШУ СЦІСЛА І СТРАШНА»

Стар. 15

ЧЫТАЙЦЕ

Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

Сын за бацьку...

Мастак Сяргей Вішнеўскі

Нарыс Сяргея Гваздзёва з цыклу
«Мастакі Віленской школы»

► РОЗДУМ

АДЗІН НАРОД ДЗВЮХ ДЗЯРЖАЎ

Вольга ХВОІН

Еднасць геапалітычна і ментальна — паніці далёка не тоесныя. Калі для першага дастатковая подпісаў некалькіх асобаў, надзеленых уладаю, то для другога патрэбны час, жаданне і адмысловыя ўмовы.

На пачатку кастрычніка ў ФРГ адзначаюць нацыянальнае свята — Дзень германскага адзінства — у гонар паспяховага афіцыйнага ўз'яднання Заходній і Усходній Германіі з кастрычніка 1990 года. Берлінская сцяна падзяляла Германію ад 13 жніўня 1961 да 9 лістапада 1989 года, ператварыўшыся ў сімвал «халоднай вайны». Цяпер ужо сам Берлін стаў сімвалам аўгданічнай Еўропы.

Трансформацыя нямецкай дзяржавы і націі напрыканцы 1980-х — пачатку 1990-х гадоў праходзіла пад лозунгам «Wir sind ein Volk!», што літаральна азначала «Мы — адзін народ!». Дванаццаць гадоў таму самі немцы сформулявалі сваё жаданне жыць у непадзельнай краіне. Іх памікненне, узгоднене кіруючымі вірхамі дзвюх вілікіх дзяржаў — СССР і ЗША, — увасобілася ў новыя контуры на палітычнай карце Еўропы. Аднак і цяпер немцы памятаюць, што ёсьць Усходнія і Заходнія Германіі.

Сацыялагічныя апытамі паказваюць, што калі 60 працэнтаў усходніх немцаў лічыць сябе аўдзеленымі. Не складана пачуць і меркаванне, што жыхары былога ГДР адчуваюць сябе людзьмі другога гатунку. Заробкі ў заходніх землях Нямеччыны традыцыйна вышэйшыя. «Я неаднаразова сутыкалася з тым, што мне як жыхару Усходній Германіі плацілі такую ж працу на дзванацца-

Берлін. 20 год пасля падзення сцяны

працэнтаў менш, чым майм калегам па бытую лінію мяжы», — расказвае Ангела Крэллер, якая працуе экспкурсаводам. Берлін Заходні — тэрыторыя элітных кварталаў, дарагіх крамаў, бізнес-цэнтраў. Усходні — чап-

ля вока поставаецца жыхары, знаёмымі сілуэтамі архітэктуры ў стылі канструктывізму мінімалізму. Усё ж дзванацца гадоў — занадта малы тэрмін, наўз з улікам актыўнай інтэграцыйнай палітыкі, каб сцерці ментальны падзел. Нават у сёньняшній Беларусі праз сэмдзесят гадоў пасля яе аўгданіння, на ўсходзе краіны жыхароў Гродзеншчыны называюць «западнічамі».

Дарэчы, «самая магутная жанчына ў свеце», паводле версіі амерыканскага часопіса «Forbes», канцлер Ангела Меркель вырасла ва Усходній Германіі. Яна не адмаўляе таго факту, што ўсходні немцы дагэтуль не дасягнулі ўзроўню жыцця жыхароў заходніх федэральных земляў. Кіраўніца Хрысціянска-дэмакратычнага саюза Германіі лічыць неабходным садзейніча-

ць эканамічнаму ўздыму ў новых федэральных землях, нармалізацыі сітуацыі на рынку працы, пераадolenню бюракратыі. Берлін накірувае ў ўсходнюю землі буйных сродкі на пераадоленне наступстваў у экалогіі і на эка-

Колькасць насельніцтва ФРГ — больш за 80 млн. чалавек. Плошча — звыш 357 кв.км. Дзяржаўны гімн — «Песня аб Германіі», напісаная ў 1841 г. Генрыхам Хофманам фон Фалерслебенам на мелодыю Йозэфа Гайдна

намічнае развіццё. У гэтых мэтах з нямецкіх падаткаў пасярэднічыць спаганяючы «падатак на салідарнасць» у памеры 5,5 працэнта ад прыбыткі.

Аднак большую папулярнасць, паводле нядаўніх сацыялагічных даследаванняў, спадарыня Мер-

кель мае на Захадзе. Прычына ў той расстаноўцы сімпатый, паводле спецыялістаў, — дагэтуль не раўназначная эканомічная сітуацыя ў рэгіёнах. Ад 1990 года ва ўсходнюю частку Германіі пераехацілі многія прадпрыемствы. За 20 гадоў урад выдаткаваў больш 1,5 трыльёна єўра на развіццё і мадэрнізацыю эканомікі Усходній Германіі. Аднак прадуктыўнасць «екс-казіністычнага» рэгіёна ўсё роўна складае ўсяго 25 працэнтаў ад паказчыкаў заходніх частакі краіны, што прымушае маладых немцаў пераезджаць з Усходній Германіі ў яе заходнюю частку.

«Кандылер нямецкага адзінства» Гельмут Коль калісці абыці ўсходнім немцам «квітнечуючыя ландшафты» і задаволены аўгданіннем народ пад сцягам ФРГ. Праўда, у сваіх мемуарах ён усё ж прагніле шкадаванне ў сувязі з тым, што недацінў адразак часу, які спатрабіцца, каб выраўняць умовы жыцця людзей на Усходзе і на Захадзе ФРГ. Эксперты прагназуяць, што гэта адбудзеца толькі праз 30—40 гадоў. І, улічваючы настойлівасць, з якой цяперашнія кіраўніцтва Германіі імкненца да запаветнай кропкі раўнавагі, аднойчы гэта адбудзеца. Акурат да таго часу да ўлады ў краіне прыйдуць цяперашнія

маладыя немцы, для якіх падзеі канца мінулага стагоддзя — толькі эпізод з гісторыі. І цалкам верагодна, што, узгадаваныя на палітычныя інтэграцыі, іны ўжо не ў маніфестацыйным запале, але з цвяроўым асэнсаваннем змогуць скказаць «Wir sind ein Volk!».

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

▼ НАВІНЫ РЭГІЁНАЎ

ВІЛЕЙКА. ЮБІЛЕЙ СУПОЛЬНАЙ ПРАЦЫ

З 15 гадоў у беларуска-германскім дзіцячым цэнтры «Надзея», які працуе ў Вілейцы, прайшлі аздарабуенне больш за 40 тысяч дзяцей. Цэнтр створаны для аказання дапамогі дзяцям, якія пасярпелі ад Чарнобыльскай катастрофы. За гады працы цэнтру значна пашырый свае магчымасці і павінійніць прымі дзяцей з 60 чалавек у змену ў 1994 годзе да 280-ці ў 2009-м. На яго тэрыторыі, шмат у чым дзякуючы падтрымцы нямецкіх партнёраў, з'явіліся новыя будынкі, спартовыя пляцоўкі, гульнявымі комплексы. Акрамя прымі дзяцей, якія стала пражываюць на тэрыторыі, забруджаных радыёакіянідамі, цэнтр прымае замежных і міжнародных добрачынцаў рэгулярна праводзіць аздарабуенне дзяцей з медыцынскімі паталогіямі (анкалігічныя захворванні, захворванні крэвы, сэрца). Тут разлізуваюцца сацыяльныя праекты па аздарабуенні дзяцей з няпойлоўнымі і шматдзетнымі сём'ямі, праекты па арганізацыі сямейнага адпачынку для дзяцей-інвалідаў іх бацькоў.

КРЭВА. ФОТАПЛЕНЭР У ПРАВІНЦЫІ

Фотаплленэр «Права гара-2009» пройдзе ў мястэчку Крэва 2-3 кастрычніка. Урачыстае адкрыцці пленэру распачнені ў мясцовай кавярні «Уют» 2 кастрычніка ў 15 гадзін. Па выніках пленэру ў 2010 годзе ў Беларусі і краінах Еўропы пройдзе выстава, прымеркаваная да 625-годдзя з дня падпісання Крэўскай уніі. Прафесійная фотамастакі з Беларусі прымуць удзел у далейшым стварэнні іміджу Крэва як гісторыка-культурнага цэнтра, цікавага для туристаў з беларускімі і замежжем. Фотографы будуть працаўць у наступных ныніцах: архітэктура, пейзаж, рэлігія, культура і традыцыі. Арганізаторамі фотаплленэру «Права гара-2009» выступаюць Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтва, Беларуское грамадскае аб'яднанне «Фотамастакты», Смаргонскі райвыканкам. Фотаплленэр адбудзеца пры падтрымцы кампаніі «Будзьма беларусам!»

ГРОДНА. У «ГАРАДЗЕНСКАЙ БІБЛІЯТЭЦЫ» ПАПАЙНЕННЕ

Пабачыла свет кніга «Рыцары і дойліды Гародні». Яна выдадзеная за гаўтарствам гарадзенская гісторыка, доктара гістарычных навук Алеся Краўцівіча і мастака Паўла Татарнікава. Выданне — 8-е ў серыі «Гарадзенская Бібліятэка». Кніга распавядае пра гісторыю аднага са старадаўніх гародоў Беларусі. Выданне можна набыць у гродзенскай кнігарні «Кнігі» (Гарыновіч, 7), а таксама ў Цэнтры Беларускай Кнігі (будзёнага 48а — 44, памяшканне Таварыства беларускай школы), а таксама ў кнігарнях Мінску.

ВІЛЕЙКА. ЛІТАРАТУРА ПРАВІНЦЫІ

Прэзентация адразу двух паэтычных альманахаў «Любы край дарагі» і «Вілейскі звон» адбылася 27 верасня ў мясцовым Доме культуры. У книгах прадстаўлена творчасць сябравілінскай суполкі «Натхненне» імя А. Гур'ёновіча, што існуе пры філіі Вілейскай бібліятэкі. Кіруе суполкай, якая створаная больш за дваццаць год таму, Зінаіда Губара-Крупская. Паэтыса нарадзілася ў Хойніцкім раёне, працуе настаянчай фальклорнага танца ў гімназіі №2. Піша вершы, казкі, песні, байкі, выдала некалькі ўласных кніг. У паэтычных зборніках прадстаўленая творчасць Вольгі Ляжкевіч, Марыі Томкавіч, Надзеі Далекай, Людмілы Адамовіч, Уладзіміра Бірылы, Міхайла Пастарнака і іншых сябравілінскай «Натхненне». У прэзентации ўзялі ўдзел літаратары і выдаўцы з Мінска.

СМАРГОНЬ. СЛАВЯЦЬ КРАЙ

Выставка пад назвай «Пэндзлем, разом і словамі словім цябе, Смаргонь», адкрылася ў смаргонскім гісторыка-краязнайчым музее. У экспазіцыі, прысвечанай Году роднай землі, Смаргонічныя прадстаўлены ў творах землякоў — дзеячоў мастацтва і літаратуры. Скульптура Уладзіміра Церабуна, гравора Напалеона Орды, выцінанка і гравюра Аляксандра Лосі і Яўгеніі Ліс, разъба па дрэве Юрыя Маркава і Віталія Воранава, жывапіс Ніны Сосна, Юрыя Тумакова, Паўла Южыка, Канстанціна Высоцага, Аляксандра Іванава, Валяніцыя Варанішы, Лілія Трохалікі, Уладзіміра Навіцкага, Анатоля Бяляўскага, літаратурныя творы ўражэнцай і жыхароў Смаргоншчыны — усё гэта можна пабачыць у экспазіцыі.

► МЕДЫЯ

ПРАЕКТ «34»

Вечарына «34 Faces», прысвечаная беларускаму часопісу «34 MULTIMEDIA MAGAZINE», адбылася на мінулым тыдні ў галерэі «Ў», якая, дарэчы, павінна ўрачыста адчыніцца 7 кастрычніка.

Імпрэзу наведалі прыхільнікі і сябры праекта, а таксама журналісты з моладзевых часопісаў «Miisa» (Эстонія), «Dummy» (Германія),

«Chili» (Данія), «Aktivist» (Польшча) і «Uncle Mole» (Эстонія).

«Беларускі андзіграўндны не-паілітычны мультымедыя-чашоў» (так называюць яго самі стваральнікі) можа стаць узорам для новых ёўрапейскіх медыя. Дарочки, журналісты, якія ствараюць падобныя праекты ў Еўропе, былі вельмі ўражаныя беларускім часопісам.

«Ідзя мультымедыя-чашоў вельмі прагрэсіўная і перспектывічная для журналістыкі. — лічыць Мэдэ, журналіст з Даніі. — Часопісом, калі піша артыкл, думаеш, як добра было бы дадзучыць да гэтага відэа, гук... Такія магчымасці дае выкарыстанне сродкаў мультымедыя, што немагчыма для папяро-

► ЗАЯВА

ЦІСК ЗМЕНШЫЎСЯ, ПРАБЛЕМАЎ ХАПАЕ

Група міжнародных арганізацый, якія займаюцца пытаннямі СMI і свабоды прэсы, прыняла па выніках візіту ў Беларусь адмысловую заяву.

Сярод падпісанаў заявы — 14 ўплывовых міжнародных арганізацый, такіх, як «Рэпарцёры без межаў», «Міжнародны інстытут прэсы», Дацкі саюз журналістаў, «Article 19», Камітэт абароны журналістаў.

Арганізацыі, якія ўдзельнічалі ў місіі і падпіслі гэту заяву, прадставілі поўную справаадказчу ў якасці свайго ўніску ў дыялог паміж чалавека паміж Еўрасаюзам і Беларуссі і распаўсюдзіць яе сярод іншых міжнародных арганізацый. Яны лічаць, што

еканамічныя ўмовы для сродкаў масавай інфармацыі ў Беларусі не роўныя для ўсіх, «Саюздрук» і «Белпошта» амбіжуваюць да недзяржайных СMI ў парушэнні з дзяржавы і ў доступе да інфармацый, цікавай для грамадства.

Акрамя таго, група выпрацавала рокамендациі, скіраваныя на паліпішанне і азадаробуенне сітуацыі са сродкамі масавай інфармацыі ў Беларусі і для дзяржайных СMI, а таксама на павышэнне прафесіяналізму, плюрализму і ролі СMI ў дэмакратычных грамадстве.

Паводле інфармацыі БАЖ

► ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ДЗЕНЬ ІНФАРМАВАННЯ ў АЎТАЗАКУ

Генадзь КЕСНЕР

30 верасня ў розных раёнах Мінска быў затрыманы актыўіст Аб'яднаных дэмакратычных сіл, які раздаваў людзям незалежныя друкаваныя выданні ў рамках Усебягульнага дня інфармавання, зладжанага Аб'яднанымі дэмакратычнымі сіламі.

Сярод тых, хто апынуўся ў пастарунках, былі старшыні Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лібедзька і актыўіст АГП Аляксандр Сцепаненка, першыя сакратар Партыі камуністы Беларускай Сяргей Калякін і сакратар ПКБ Валеры Ухналёў, а таксама карэспандэнт «НЧ».

Анатолій Лібедзьку і Аляксандра Сцепаненку затрымалі ў раёне Камароўскага рынку. Яны раздавалі мінакам асбонкі маланакладнай газеты «Глыбокі паветр».

Пасля складання пратакола ў пастарунку палітыкі аптычнікі.

Я ж як 15-гадзінік накіраваўся

да прахадной Трактарнага заво-

да, дзе першыя сакратар ПКБ

Сяргей Калякін павінен быў раздаўца спецыяліст афіцыйна зарэгістраванай у Міністэрстве інфармаванія Беларусі газеты «Товарыц». Аднак працэс «раздачы» доўжыўся ўсяго некалькіх хвілін. Да Калякіна падышлі некалькі асоб у цывільнім і прапанавалі «прайсцы для размовы...» у «аўтазаке», прыпаркаваны непадалёк ад цэнтральнай прахадной МТЗ. Тым часам у кіроўцы Калякіна адабралі дакументы на машыну.

Праз колькі хвілін падышлі і да мене з прапанованымі праславаць «для высьвітлення асобы». Довады, што я з'яўляюся журналістам зарэгістраванага ў Міністэрстве выданага, сябрам ГА «Беларускі асацыяцыйны журналіст» (адпаведны пасведчанні былі ў мене), апрош таго, маю з сабой паштарт грамадзяніна Рэспублікі Беларусь, на прастадунку падыходы не зрабілі нікага ўражання. Давялося падпрацдаваць.

У «аўтазаку» Сяргей Калякін ужо праводзіў палітічную інфармацию. Дзесяць спрадлівасці, мушу адзначыць, што тыя, хто нас затрымліваў, паводзілі сібе даволі цывілізованы, ветліва, а палітыкі слухаці з непрыхаванай цікавасцю. Дарэчы, разам з намі «аўтазаку» на некалькіх хвілін апынуліся яшчэ два ма-

лады чалавекі волатаўскага целаскладу, якія на павер ака- заліся ўсяго толькі «засланці» трактаразаводскага кіраўніцтва, якім мусіці назіраць, што адбываецца на плошчы перад завадской прахадной, і дакладаць міліцыянтам. Аднак так атымалася, што на некаторы час яны самі апынуліся ў якасці затрыманых. «Кепская» ўсіх арганізацый, паміж імі самімі дамоўцамі не змаглі», — рэзюмаваў адзін з супрацоўнікаў праваахоўных органаў, адпускаючы на волю «наводчыкі»-небараўкаў. І праз паўзуз філософскім задуменнем дадаў: «Ды і ў вас у апазіцыі не нащипат лепши».

Пасля гэтага нас з Сяргеем Калякінамі адвезлі ў РУУС Пар-

тызанска гарадзенскага раёна Мінска, дзе развілі па розных кабінетах. Ма-

ральна я ўжо быў гатовы правес-

ці ў пастарунку прадугледжаныя

заканадаўствам на выпадак «вы-

святыння асобы» тры гадзіны.

Але спрацавала маё тлефера-

ванне ў БАЖ: праз колькі хвілін

з кіраўніцтвам РУУСа звязаўся

Андрэй Баставец і даходзіў

платформачы, што я з'яўлююся не

злачынцамі ці прававарушальні-

кам, а ўсяго толькі выкананцам

сваіх прафесійных авабязкаў. У

мене папрасілі прабачэння «за

недарочнае затрыманне» і адпус-

цілі на ўсе чатыры бакі.

ПАЛІТЫКА

► АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІ

ПАЛІТАЛОГІЯ РЭПЛІК

Сергей НІКАЛЮК

«Хто не ведае, у якую гавань пльве, таму не будзе спадарожнага ветру».

Гэта выказванне Сенекі з дзве з лішнім тысічы гадоў не страціла свой актуальнасці не толькі для мараплаўцаў, але і для палітыкаў.

Рэплікі з месца

У канцы 60-х гадоў мінулага стагоддзя сядрод інтэлігэнцыі была папулярная книга «Фізікі жартуюць», у якой, у прыватнасці, даваліся паралды, як рабіць уражанне на апанентаў падчас навуковых дыскусій. Самы просты спосаб, па меркаванні аўтара кнігі, — падаць рэпліку з месца. Уявіце сабе, што ідзе аблеркасанне даклада, прысвечанага проблеме ўздзернага сінтэзу. Ці можна далаўчыцца да агульнай размовы, калі нічога ў гэтым самім сінтэзе не разумееш? Так, элементарна. Не ёстаючы з месца, вы кідаецце ў бок дакладчыка рэпліку. Напрыклад, такую: «Скажыце, а што на гэтым контураў нашы калегі англічане?»

А зараз у думках перанясемся ў памішканне ўтравы БНФ, дзе рэгулярова праводзіцца «круглыя столы» з узделам палітыкаў і палітологаў. Задача палітыкаў — ставіць мэты, як найбліжышыя (тактычныя), так і аддаленыя (стратэгічныя). Задача палітологаў — іх абгрунтаваць. Зразумела, што абгрунтаванне павінна рабіцца не метадам «трок П» (падлога, плафон, палец), а абгрунтавацца на вызначаных тэарэтычных ўяўленіні і мадэлі.

Але гэта ў ідале. У рэальнасці ж палітологі жартуюць у нас не горш за фізікі. Прынамсі, іх здольнасць аблікуюваць палітычныя пытанні і даваць ракаменданцы палітыкам выключна на мове рэплік варта адначасова здзілена і захаплення. Так, з года ў дзе палітологі рэкамендуюць палітыкам не аблікуювацца працай з патэнцыйнымі прычынкамі, якіх у апазіцыйных палітыкаў у беларускім грамадстве калі 30 працэнт, а імкнучы «саваяваць большасць».

Калі такога кшталту працтва падаўца съходзіць ад шараговых партыйцаў, патрабаваць абурнутоўца не бессонсціна. Не іх гэта справа. Але палітологі абавязаны спачатку хади б праанализаваць структуру беларускага

электартату. Паказаць, як групы выбарцаў, вылучаныя паводле пэўных прыкметаў, галасавалі на мінульных выбарах і чаму іны так галасавалі. Далей варта раслумачыць, пад упрыманнем якіх аб'ектыўных або суб'ектыўных фактараў змянілася (або можа быць змененая) гэта самая структура. І толькі тады магчымы пераход да рокаменданцый, у тым ліку і да рокаменданцый па «заваёве большасці».

Да іншага вельмі распаўсюджанага віду паліталаґічных рэплік варта аднесці абвінавачванні на адрас апазіцыі з нагоды яе низдольнасці перамагаць, якія паўтараюцца з зайдзроснай рэгулянтраці. Пры гэтым часта можна пачуць спасылкі на досвед краін, у якіх адбыліся «каляровыя» рэвалюцыі. Наша апазіцыя, маўляў, не здольна арганізаць штосьці падобнага кшталту. І сапраўды, наша — не здольна. Таму што «каляровыя» рэвалюцыі — гэта, найперш, разборкі ўсярэдзіне праўладнай эліты. Самая вядомая «каляровая» рэвалюцыя — Перабудова. Прапытую журністку Паўла Шарамета: «Ну ня ўжо Савецкі Саюз скінуў дысадзэнты і нясмельня грамадзянне, якія ім спачувалі? Усе ліснулася, калі скончыліся грошы, і падпaloкунік Путін дапамагаў дэмакрату Чечаку руйнаваць тое, што павінен быў з апошніх сіл аблікуюць».

Павел Шарамет не палітолог. Ён журніст, але сутнасць Перабудовы абмалываў дакладна. У сістэме, заснаванай на пераразмеркаванні ресурсаў, узімка сітуацыя, калі пераразмяркоўваць не стала чым, і тады ў палітычнай эліце пачаўся раскол. Падчас элітнага міжбайчыкі адна з чэстак на чале з Гарбачоўм зварнулася за падтрымкай да народа. І пачалося...

Справа за дробяззо

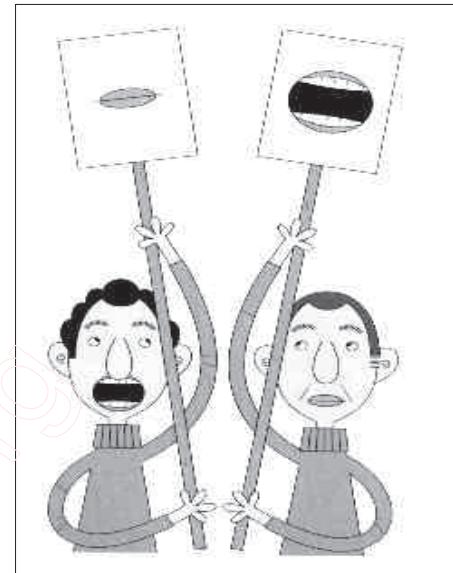
У дзяржавах аўтарытарных, у адрозненне ад дзяржаў дэмакратычных, пераможца атрымлівае ўсё. Таму не варта здзіліца, што ресурсы паміж уладай і апазіцыяй у аўтарытарных дзяржавах размяркоўваюцца, мяккыя, не напрапарційны. Але ёсьць адно выключэнне: адміністратыўны рэсурс не здolны прыкметна паўплываць на размеркаванне інталекту. Менавіта таму ў апазіцыі ёсьць патэнцыйны шанец пераўзysci сваіх апанентаў у кампетэнтнасці. Але гаворка ідзе менавіта пра шанец, якім неабходна якім скрыстацца.

Вазуму на сябе адлагу сцвярджаць, што кампетэнтнасць як ресурс пры пэўных акалічнасцях здольна пераважыць усё іншыя ресурсавыя кампаненты. У якісці абурнутоўства сваі адлагі спашлююцца на Аляксандра Грыцанава: «Выратаваць Беларусь можа толькі саюз кампетэнтнасці супраць некампетэнтнасці, а не саюз «дэмакрат» і «патрыйта», «лібералаў» і «дзяржаўнікаў», «саўку» і «нацдомаў» адзін супраць аднаго».

Ці ёсьць у апазіцыйных палітыкаў попыт на кампетэнтную

Мастачка Крысціна Сампайо (Cristina Sampaio), Партугалія. Карыкатуры «Дэмансстрацыя» і «Спіч»

Хто разарве кола?

Ці можна разглядаць згаданую вышэй «дробязь» у якасці залежкі на чарговую стратэгію? На паперы ўсё выглядае дастаткова прыгожа. Для пераносу гэтай прыгажосці ў жыццё бракует толькі беларускага Валенсія. Але тут узімка прычынна-следчая загваздка. Хто каго спарадзіў: Валенса «Салідарнасць» або «Салідарнасць» Валенсаву?

Немагчыма сфармаваць дзеядольны грамадскі рух без пізунага ўзроўню салідарнасці ў грамадстве. Сацыялагі ў такім разе кажуць пра сацыяльны капитал. Пра тое, як ён «працуе» ў єўрапейскіх краінах, нам разгляняна паказваюцца па канале «Еўраньюс». Вось адзін толькі прыклад. Гадоў дзесяць таму ў Парыжы нейкія няготнікі апанаўлі габрэйскіх пахавання на могілках Пер-Ляшэз. На наступны дзесяцігоддзе ў стаўлі Францыі адбылася стыхійная дэмансстрацыя пратесту, у якой прынялі ўдзел калі двух мільёнаў чалавек.

Пратестная акцыя апазіцыі ў Мінску не настолік шматлюдная. У апошнія ж гады нават «Чарнобыльскіх Шлях» збірае добра калі пасытніх тысяч уздельнікаў. Пасля чарговага правалу чарговай «масавай акцыі» ў адрас апазіцыі з боку палітологаў выказываюцца прэтэнзіі (разумела, аформленыя ў выглядзе разлікі) на няўмennі арганізацца такога кшталту мерарыпымствы. Маўляў, налепкі з заклікамі прыціці на Шлях былі безгустоўнымі па фармленні, і колькасць іх была недастатковая, да таго ж расклелі іх занадта позна.

Арганізаторы, натуральна, апраўдаюцца ды спасылаюцца пры гэтым на недахол ресурсаў. А вось ва ўлады праблем з ресурсамі няма, дай колькасць яе прыхільнікаў мінімум у два разы вышэй, чым у апазіцыі. Аднак уявіцца сабе прыхільнікаў улады, якія сабраліся па ўласнай ініцыятыве, каб выказаць свою

падтрымку «палітыцы партыі і ўраду», я не могу. Збор па ініцыятыве самой улады не лічыцца.

У майго добра граўца прыяцеля жонка працуе ў адной з мінскіх школ, размешчаных у цэнтры горада. За апошнія гады яна, мабыць, не прапусціла ні аднаго хакейнага матчу з узделам каманды кіраўніка дзяржавы. Гэта жа актыўна «хварэюць» іе калегі па працы. Няцяжка здагадацца, што наведаваючы хакейных матчы педагогі не бескарыслі.

Эфектыўнасць такой палітычнай падтрымкі мы назіралі ў гады распаду СССР. Сёння дзесяцікі мільёнаў былых савецкіх грамадзян лічыць кракадзілавыя слэзы з нагоды «найвялікшай катастрофы XX стагоддзя», вось толькі дзе іны былі ў дні катастрофы?

У паліталаґі ёсьць такое паняцце — «палітычны ўдзел», пад якім разумеюцца дзеянні любога чальца палітычнай сістэмы, накіраваныя на змену выніку ў дзеянісці. Ёсьць масавыя палітычны ўдзел — ёсьць палітыка. А калі няма, то атрымліваецца, як у Беларусі, дзе нават чальцы ўрада палітыкамі не з'яўляюцца. Адсюль знакамітая разлікі Лукашэнкі, кінутая на адрас свайго найбліжэйшага атачэння: «У Беларусі толькі адзін палітык! Гэта Я!»

Час падводзіць вынік, але першым гэта зрабіць, я не могу ў чарговы раз не працтваць такога кшталту мерарыпымствы. Маўляў, налепкі з заклікомі прыціці на Шлях былі недастатковая, да таго ж расклелі іх занадта позна.

Адмаўленне разумець і ўзвядзіць спараджаць паліталаґію разлікі, якай, у сваю чаргу, створыць замкнёнае кола з разлікі палітыкаў. Так узімка класічная праўлема курыцы і яйка, і хто ў гэтай пары першасны — ужо, мабыць, і не разабраць.

▶ ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА

STOP 193-1

Марыя КРУК

Асамблея недзяржайных дэмакратычных арганізацый праводзіць кампанію «STOP 193-1» за адмену артыкула 193-1 Крымінальнага кодекса, які прадугледжвае адказнасць за дзеянасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі. Гэты артыкул быў уведзены ў Крымінальны кодэкс Беларусі перад мінульмі прэзідэнцкім выбарамі. З 2006 года, калі ўступіла ў дзеяние крымінальная адказнасць за дзеянасць ад імя незарэгістраваных арганізацый, па артыкуле 193-1 былі асуджаны 17 чалавек. Апраудальных прысудаў праваабаронцы не зафіксавалі.

На дадзены момант улада адышла ад практикі кропкавых пазітыўных зменаў у сферы свабоды асацыяцыяў, лібералізацыі адбываеца выключна на ўзроўні рыторыкі — такія выносныя зрабілі эксперыты Асамблеі НДА па выніках маніторынгу «Прававы стан няўрадавых арганізацый у 2009 годзе». Старшы-

ня Асамблеі НДА Сяргей Мацкевіч зазначае, што апошнім часам назіраеца небяспечная тэнденцыя, калі ўлады спрабуюць любыя змены выдача за пазітыўныя.

Напрыклад, новая версія Закона «Аб грамадскіх арганізацыях» рыхтуеца без уліку меркавання грамадзянскага сектару. Прынцып гэтага закона можа ісціцца пагоршыць ситуацыю са свабодай асацыяцый у краіне. «Пасля прыпынення санкцый ЕС у дачыненні да пізрагу беларускіх чыноўнікаў прайшло паўгоды. Але ніводна з прынцыповых для грамадзянскай супольнасці пытанняў не было вырашана ўладамі. Па-першае, дагуты не скасавана адказнасць за дзеянасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі па артыкуле 193-1 Крымінальнага кодекса Беларусі. Па-другое, пытанне рэгістрацыі грамадскіх арганізацый па-ранейшаму застаецца праблемным. Па-трэцяе, ніякіх зрухаў па стварэнні льготных ставак аронды памяшканняў для НДА таксама не заўважаеца», — разумеў Сяргей Мацкевіч.

Прадстаўнікі Асамблеі НДА, аднак, не гублюць асацыяцкага аптымізму адносна верагоднасці паліпішчання адносінай паміж грамадзянскай супольнасцю і дзяржавай. Наладжванне канструктыўных узаемадносін з дзяржаўнымі органамі магчымае пры выпрацоўцы супольных ставак аронды памяшканняў па артыкуле 193-1 Крымінальнага кодекса Беларусі, іншага грамадзянскага арганізацый ці фонду, які не прайшлі ва ўстаноўленым парадку дзяржаўную рэгістрацыю, замяніўшы крымінальную адказнасць за гэтыя дзеянні на адміністратывную адказнасць».

У прыватнасці, у дакументе гаворыцца: «На дадзеным этапе мяркуюцца выключыць з артыкула 193-1 Крымінальнага кодэks норму пра адказнасць за арганізацыю дзеянасці або ўздел у дзеянасці палітычнай партыі, іншага грамадзянскага арганізацый ці фонду, які не прайшлі ва ўстаноўленым парадку дзяржаўную рэгістрацыю, замяніўшы крымінальную адказнасць за гэтыя дзеянні на адміністратывную адказнасць».

Юрист Юрый Чавусаў магчымае перагляд артыкула 193-1 Крымінальнага кодекса лічыць пазітыўным, аднак недаска-

што на дадзены момант кампетэнтнымі органамі вывучаецца пытанне ўніснення магчымых зменаў у нарматыўныя дакументы, што рэгулююць дзеянасць структур грамадзянской супольнасці ў Беларусі. У тым ліку аналізуючыя палажэнні, датычныя дзеянасці ад імя незарэгістраваных палітычных партыяў і іншых грамадскіх арганізацый.

У прыватнасці, у дакументе гаворыцца: «На дадзеным этапе мяркуюцца выключыць з артыкула 193-1 Крымінальнага кодэks норму пра адказнасць за арганізацыю дзеянасці або ўздел у дзеянасці палітычнай партыі, іншага грамадзянскага арганізацый ці фонду, які не прайшлі ва ўстаноўленым парадку дзяржаўную рэгістрацыю, замяніўшы крымінальную адказнасць за гэтыя дзеянні на адміnістратывную адказнасць».

Юрист Юрый Чавусаў магчымае перагляд артыкула 193-1 Крымінальнага кодекса ў дачыненні да ўзделнікаў незарэгістраваных няўрадавых арганізацый у 2006-2009 гадах. Апроч таго, эксперты Асамблеі НДА далі ацінку дзеяням беларускіх уладаў па нармалізацыі становішча грамадскіх арганізацый у кантыксе беларуска-еўрапейскага дыялогу.

налым крокам. «Фармулёнкі ў лісце Міністэрства юстыцыі досьць неканкрэтныя. Справа ў тым, што магчымасць скавання дадзенага адъёснага крымінальнага артыкула толькі разглядаецца неназванымі органамі. Але той факт, што дзяржава ўпершыню прызнала наяўнасць праблемы і прыслушала да меркавання шматлікіх крытыкіў аб ненормальнай прававой сітуацыі — ужо вялікае дасягненне. Зразумела, лепшым варыянтам было б поўнае скаванне забароны на дзеянасць незарэгістраваных арганізацый. Эта наблізіла б Беларусь да ёўрапейскіх стандартоў права-вога регулявання грамадзянскай супольнасці. Аднак дзяржава абрае прамежкавы варыянт: дзеянасць незарэгістраваных арганізацый перастане быць крымінальным злачыствам, але ўсё роўна застанецца незаконнай, застанецца адміністрацыйным правапарушэннем», — адзначае юрист.

У апошні дзень верасня Асамблея НДА арганізавала круглыя столы «193-1: Крымінальны пераслед за дзеянасць незарэгістраваных арганізацый у Беларусі» ў Варшаве. Мерапрыемства абылася ў межах штогадовай нарады АБСЕ па чалавечым вымыдрэнні. Долегацыйню краіна — сябру АБСЕ азіямілі з практыкай выкарыстання артыкула 193-1 Крымінальнага кодекса ў дачыненні да ўзделнікаў незарэгістраваных няўрадавых арганізацый у 2006-2009 гадах. Апроч таго, эксперты Асамблеі НДА далі ацінку дзеяням беларускіх уладаў па нармалізацыі становішча грамадскіх арганізацый у кантыксе беларуска-еўрапейскага дыялогу.

▶ КАМЕНТАР

МІНЮСТ НЕ МОЖА НА НАС УПЛЫВАЦЬ

Сярод шэрагу арганізацый, якія цяпер дзеяйнічаюць у Беларусі без рэгістрацыі — праваабарончы цэнтр «Вясна».

Арганізація паўстала яшчэ ў 1996 годзе, у 1999-м была зарэгістраваная як Грамадскае арганізаційное «Праваабарончы цэнтр «Вясна». Аднак рашэннем Вярхоўнага суда Рэспублікі Беларусь 28 кастрычніка 2003 года за ўздел у назіранні падчас

прэзідэнцкіх выбараў 2001 года грамадскае арганізаційное было пазбаўлена дзяржайной рэгістрацыі. Правааборончы тройчы спрабавалі вірнуцца ў прававое поле, штораз ім адмаўлялі. Як упłyвае на дзеянасць праца ў фактычна нелегальнym рэжыме, расказвае юрист «Вясны» Уладзімір Лабковіч.

— Дзяржаўная рэгістрацыя монда ўпłyвае на прававы статус арганізацій. Гэта запыты ў дзяржаўныя органы, дзеянасць, арганізація нейкіх мерапрыемстваў, узаемадачыненні з

суб'ектамі гаспадарання. Падкressлю, што сам факт наяўнасці артыкула 193-1 — вялікі ўдар па грамадзянскай супольнасці, мноны стрымліваючы фактар па стварэнні і дзеянасці няўрадавых арганізацій. За час дзеяния гэтага артыкула павялічылася колькасць зваротаў у нашу грамадскую прыёмную: хвалюючыя сцяны, хто незарэгістраваны і звяртаецца ў міністэрства, здавалася б, абслютна быскрыўднай дзеянасцю, хто спрабаваў зарэгістравацца і атрымаў адмову. Рэгістрацыя міжнароднай арганізаціі ў іншай краіне — абсолютна не выйсце з сітуацыі. Мы жывем у нашым прававым полі, і артыкул дзеяйнічае тут, а не за мяжой. Калі міжнародная арганізація працуе на тэрыторыі Беларусі, яна мусіць зарэгістравацца тут прадстаўніцтва.

«Малады Фронт» таксама безвынікова спрабавалі зарэгістраваць некалькі разоў.

Разам з тым менавіта сябры гэтай арганізаціі найбольш падпярделі ад прымяняння на практикы артыкулу 193-1 Крымінальнага кодекса.

Змітер Дашкевіч

этым пераследам не дамагліся, таму, уласна, яго і спынілі. Мы дзеяйнічаем як і любая іншая структура. Маем юрдычныя статус у Чахі і ад імя арганізаціі звяртаемся ў розныя дзяржаўныя структуры, адказы прыходзяць на імя «Маладога Фронту». У нерэгістрацыі ёсць і становішчы моманты — Міністэрства не можа на нас уплываць. Напаклад, улады маглі маніпульаваць некаторымі партыямі, не зацвярджаючы некаторыя іх рашэнні».

Ціпер кіраўніцтва «Маладога Фронту» не зброяеца засядржвацца на рэгістрацыі, а накіроўвае сілы на правядзенне розных кампаній — ад палітычных да культурных. «Мы рацісты. Лукашэнка асаўбіта гаварыў, што не дапусціць у Беларусь дзеянасці МФ, — зазначае Дашкевіч. — У дзяржаве дзеяйнічае шэрш партый-арганізацый з моладзевымі структурамі, і улады могуць уплываць на іх дзеянасць. Найперш трэба працаўваць з людзьмі праз розныя кампаніі. У нашых акцыях прымае ўдзел вялікая колькасць асоб, якія не маюць дачынення непасрэдна да арганізаціі. А надуманыя адмовы ў рэгістрацыі толькі паказваюць сутнасць рэжыму, яго непавагу да законаў і сваіх грамадзян».

Уладзімір Лабковіч

ГРАМАДСТВА

▶ ПРАЦЯГ ТЭМЫ

МАРАЛЬНАСЦЬ НА МЕСЦАХ

У красавіку «НЧ» публікаваў ліст чытача з вёскі Дукора Пухавіцкага раёна Сяргея Шостака, які расказваў пра канфлікт паміж мясцовым кірауніцтвам і жыхарамі вёскі. Мы публікуем чарговы аповед спадара Шостака на тему ўзаемадносін улады і падначаленых.

Часам два чалавекі глядзяць у адну і туго ж лужыну, але адзін бачыць зоркі, што ў ёй адлюстроўваюцца, а другі — бруд.

Яшчэ ў снежні 2006 года былая загадчыца малочна-таварнай фермай СВК «Дукора» Валянціна Дзядзенка, яе сястра даярка Тамара Бандолік з мужам Мікалаем звязнічалася ў праваахоўных органы з заявай аб tym, што па загадзе старшыні Дамарада прыпісвалася малако на ферму. Справа дайшло да таго, што фактычны надой стаў амаль роўны таварнасці малака (тобок, колыкі надайлі, столкні і здзілі дзяржаве). Акрэм таго, яны паведамілі, што з дапамогай «мёртвых душ» з касы гаспадаркі выкрадзена 3 мільёны рублёў.

У студзені 2007 года прыехала камісія на чале з чыноўнікам камітета па сельскай гаспадарцы і харчаванню аблів'янкамі Хамічом. У выніку за подпісам намесніка старшыні Мінскага аблів'янкамі Л. Зайца быў складзены ліст, паводле якога атрымлівалася, што прылікі Валянціне Дзядзенка прысніліся, і яна сама выпаіла малако цялятам звыш нормы або яно скісля. Пасля па справе дапыталі мяне, я пацвердзіў заяву былой загадчыцы малочна-таварнай фермы, але праз нейкі час расплаціўся за гэта працай — пасаду юрисконсульта скапацілі. Аднак жа праблемы ў фігурантаў гэтай гісторыі не скончыліся: выясціўлася, што шматдзетная сям'я Бандолік жыве ў службовым жылым

памяшканні, хаты і пражывалі яны ў гэтым доме з 2001 года, а службовым ён быў прызнаны ў 2003-м. Летасць у кастрычніку рагшэннем суда шматдзетная сям'я (у Бандолікай чашвёра дзяцей) была выселеная на вуліцу. Аляксандр Лукашэнка нядайшна гаварыў, што шматдзетным маці павінны быць адчыненыя ўсе дзвёры (мелісі на ўзвесі дзвёры жынавенскіх кабінетаў). Але Тамара Раманаўне адкрылі толькі адны дзвёры з шыльдай «Прэч з хаты». Даразды, у 1991 годзе гэтую сям'ю выселілі з вёскі ў Брагінскім раёне, аднак жыцця, якое адмысловы будзеца на чыстай тэртырыі, Бандолікам не далі. Атрымлівецца, дзяржава двойчы пазбавіла шматдзетную сям'ю даху над галавой.

Выявілася, што на «службовы» дом Бандоліку паклалі вока іншыя людзі. Ад 2006 года прадпрымальнік Канстанцін пражывае разам з жонкай і ўцішай на ўельмі прасторнай кватэры, мае ў вёсцы Дукора кафэ. І тут высыпіліася, што яго ўцішча Валянціна Гоман, замест звольненага юрystа з'яўляецца сакратаром праўлення і па сумяшчальніцтве спецыялістам па кадрах у СПК «Дукора». На агульнym сходзе СВК «Дукора», калі вырашалася пытанне аб выдачы сакратару праўлення Валянціне Гоман жылога дома, у якім жыла выселеная шматдзетная сям'я Бандолік, супраць станову чаго ращэння выступіла намесніца старшыні па ўсёй тэрыторыі, старшыня праффеда Людміла Шкробат, аднак да яе меркавання не прыслухаліся. Складарыня Шкробат у гэтай сітуацыі прайвіла сябе куды больш маральна з старшынью СВК «Дукора» Дамарарада, які, напрыклад, атрымлівае 50-працэнтную надбадзку за прырост малака і ў той жа час звальнене з працы галоўнага заатэхніка за «перавыпаку малака цялятам», дзорыць бізнесменам вясковую сажалку ці высылае з дому сям'ю, якую чайвёра дзяцей.

Складарыня Шкробат на гэтым сітуацыі прайвіла сябе куды больш маральна з старшынью СВК «Дукора» Дамарарада, які, напрыклад, атрымлівае 50-працэнтную надбадзку за прырост малака і ў той жа час звальнене з працы галоўнага заатэхніка за «перавыпаку малака цялятам», дзорыць бізнесменам вясковую сажалку ці высылае з дому сям'ю, якую чайвёра дзяцей.

▶ СПРАВА

Юрый Ляўонаў: ЦЯПЕР Я ЦАЛКАМ НА СВАБОДЗЕ

У дачыненні да аднаго з фігурантаў справы ваўкавыскіх прадпрымальнікаў Юрыя Ляўонава спынены крымінальны пераслед. Мікалай Аўтуховіч і Уладзімір Асіпенка застаюцца ў следчым ізалятары ад 8 лютага. Іх авбінавачаюць па арт.

218 Крымінальнага кодэкса (наумыснае знішчэнне або пашкоджанне маёmacі).

23 чэрвеня «у дачыненні да Аўтуховіча і іншых асоб» заведзена справа па арт. 359 Крымінальнага кодэкса (тэрарыстычны акт) у выглядзе падыходу (арт. 13). Мікалай Аўтуховіч на працягу 91 дня трымаў галадобу пратэсту, патрабуячы паскорыць разбіральництва справы і правесці адкрыты суд. Беларускія правабаронцы лічылі, што затрыманыя палітычнымі зневоленымі. У 2006 годзе Аўтуховіч і Ляўонаў былі асуджаны, тады міжнародная супольнасць прызнала іх вязнямі сумлення.

Размову з журналісткай «НЧ» Вольгай Хвойні Юрыя Ляўонаў пачаў словамі: «Цяпер я цалкам на сваёй».

— Як думаеце, калі можна чакаць судэвага праксус над Аўтуховічам і Асіпенкам?

— Паводле маіх звестак, следства плануеца завяршыць з кастрычніка. Далей — матэматычны разлік: трох тыдняў на азначэнне са справай падследных, у пракуратуре справу будзе разглядаць месец-паўтара, а затым перададуць у суд.

— Пад *Новы год* атрымліваеца?

— Эта, канешне, недакладна, але мае крыніцы гавораць, што справу хоцьбы як мага хутчэй перададзь у суд. Аднак нешта канкрэтнае гавораць немагчыма, бо ў гэтым праксце задзейнічана многа інстансці, і невядома, як яны будуть сябе паводзіць.

— *Магчыма, маеце нейкія звесткі, на чым следства будзе авбінаваўчую лінію?*

— Усё трымаеца ў поўнай таямніцы. Думаю, што доказаная база збираецца па прызыпу аптыманія людзей. Нехта выка-
жа кепскас мержаванне наконт Аўтуховіча — ідуць, размаўляю-
ць з людзьмі. Але наўрад пі-
нешта з авбінаваўчых закідаў пачындаюцца. На сёняшні дзень ёсьць толькі слова — за і супраць Аўтуховіча, пра маты-
ральныя доказы мне нічога не вядома. Цяпер у мене з'явіліся

сведчанні таго, што першая справа ў 2006 годзе супраць Аўтуховіча і мене былая банальнай помста чыноўнікам. І сёлетнія падзеі вельмі падобныя на тыя. Была замова на Мікалай, аднак «прысаваць» аднаго несалідана, дык пад раздачу патрапіў я.

Цяпер больш да месца прыйшоўся Уладзімір Асіпенка, вось і стварылі группу «злачынцаў». Не думаю, што па ўсім гэтым ёсьць някія асабісты матыў, проста яны атрымалася.

— *Ці ёсьць у вас якія-небудзь прагнозы адносна выніку гэтай справы?*

— Мне хацелаася б, каб Мікалай і Уладзімір вызвалілі ў залі суда, вельмі хацелаася б. Але як будзе на самай справе — невядо-
ма. Хата ёсьць варыянты, мы ж не жывём у замкнёным адасоб-
леным свеце.

— *Справа досыць гучная, якія меркаванні ў жыхароў Ваўкавыску?*

— Слабры падрымліваюць, во-
рагаў у мене ніколі не было. Што думаюць звычайнія жыхары, я не ведаю, бо не аптытваю іх на вілуцях. У мясцовыя газеты звяз-
таща, каб данесці сваю кропку глядзання, бессэнсоўна, усё адно не прапусцяць.

— *Чым цяпер займаецца?*

— Я зараз без працы, магчы-
масця для свайго бізнесу пакуль
не бачу. Але, натуральна, недзе ж працацаць буду.

— *Ці разглядаеце магчы-
масць пераезду ў іншую краіну?
Усе гэтыя падзеі не выкліка-
расчаравання ў Беларусі?*

— Беларусь — харошая краіна,
тут добрыя людзі, і рабіць
нейкія стратэгічныя высновы
з-за купкі няготнікамі няма сэнсу.
Наконт свайго пераезду пакуль
не думаў.

▼ КАЛОНКА ЮРЫСТА

АД СПЕЦАДЗЕННЯ ДА МОГІЛАК

Мы працягваем публікацыю адказаў вядомага юрыста і праваабаронцы Алега Волчака на пытанні грамадзян, якія звязніліся ў грамадскую прыёмную.

• *Мой сын скончыў тэхнікум і па размеркаванні ўладаваўся на завод. Як выясціўлася, ён працуе не па спецыяльнасці. Ці можна скасаваць працоўныя контракты?*

Кляцкова А. С., Орша

У адпаведнасці з Палажэннем аб парадку і ўмовах прадстаўлення першага працоўнага месца выпускнікам дзяржавных установы адукацыі і Пала-
жэннем аб размеркаванні выпускнікоў устаноў адукацыі, якія атрымалі пра-
фесійна-тэхнічную, сярэднюю специ-
яльную або вышэйшую адукацыю, вы-
маецца права патрабаваць пайторнага
перарамеркавання, але для гэтага не-
находзіцца з пісмовай заявай звяз-
ніца ўстановы, якая размеркавала
вашага сына. Падставай з'яўляецца
права на першага працоўнага месца
пасля атрыманай адукацыі.

• *Мой сваяк працуе вальшчыкам лесу ў жылкамунгасе. Ці яго ён права патрабаваць ад працадаўца за-
беспячэння яго спецеўпраткай?*

Дамарадаў А. В., Віцебск

У адпаведнасці з тыповымі галіно-
вымі нормамі выдачы спецеўпраткі для
працоўніку лясной, лесанархітэктурнай
спадарскай, віцава свякі абавязаны
забяспечыць спецеўпраткай, і толькі
пасля гэтага дапусціць да працы.

Норма выдачы: ахойна каска са
шытом і наушнікамі, антывібра-
цыйныя рукавіцы, касцом з тканины
з абаронай ад парэзу ланцугом пілы
і адмысловы абутиак з металічнай
ахоунай устаўкай. На зімі павінна
выдаўца ўцеленая спецеўпратка.
У выпадку невыканання гэтых норм,

побач, высадзілі под самым нашым
плотам кусты з землянку грушу,
якія ствараюць цену ў барацьву віль-
гага, од эта гене плот паміж на-
шымі ўчасткамі. На патрабаванні
прырачы расліны далей ад плота
суседай не разгуюць. Што рабіц?

Качан М. В., Пінск

Парацак карыстання ўчасткам
рэгламентуеца Дзяламожнікам П1-97
да СНІП 2.07.01-89 «Планіроўка і за-
будова рэйнай сядзібнага жыллёвага
будаўніцтва ў населеных пунктах Рэ-
спублікі Беларусь», на якім вызначаны
наступныя нормы:

- плодоўніцы жылкамунгаса можа быць
прызначыцца да аднінай адукації;
- нізкаросліца дрэвы — не менш 2
метраў;
- високія дрэвы — не менш 3 мет-
раў.

Бліжэй за ўказаную адлегласць
дазваляеца рабіц градкі.

Для вырашэння спрэчак неабходи-
на звязніца з пісмовай заявай у
землеўпарадкавальну, архітэктур-
ную службы або ў органы мясцовага
кіравання.

• Якім нафматычным дакументам
рэгламентуеца парадак паха-
вання, і ці можна сваякі паміж
памерлігі паўторна пахаваць
сваіх блізкіх?

Краічук С. П., Мінск

Парацак пахавання і звязаныя з гэтым
мерапрыемствы рэгламентуюцца
Законам РБ «Аб пахаванні». Паўторнае
пахаванне дазваляеца па пісмовай
заяве блізкіх сваякоў памерліх (ба-
цькі, дзеці, родныя сёстры, браты) па
заканчэнні 20 гадоў з моманту пер-
шага пахавання, пры ўмове наўнікасі
вольнага месца ў межах агароджы
не менш аднаго метра. Участак для
новага пахавання прадстаўляеца
памерам 2 на 2,3 метра.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV ПАНДЗЕЛАК

5 КАСТРЫЧНІКА,

- 05.35 Серыял «Як сказаў Джым» (ЗША). 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны. 06.05, 07.05, 08.10 «Добрай раніца, Беларусь!». 06.45, 07.45 Зона Х. 07.30, 08.25, 11.50 Дзялэвое жыццё. 08.30 У свецце матарау. 09.10 Нота Вене. 09.35 «Дзароўе». 10.05 «Жыццё як жыццё». Жаночае ток-шоў. 11.00 Крымінальная меладрама «Зайсёды кажы «зайсёды»-5» (Расія). Закл. серыя. 12.10 Меладрама «Жаночае сябровства». 14.05 Культурная людзі. 14.30 «Марскі дазор». Відзяфільм АТН. 15.15, 19.20 Навіны рэгіёна. 15.25 Храніканальная-документальны цыкл «Нябаны фронт» (Беларусь). 15.55 Серыял «Этэрніяна у нумар» (Расія). 16.45 Меладрама «Сёстры па крыві». 17.45 Камедыйная меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія). 1-я серыя. 18.50, 00.40 «Зона Х». Крымінальная хроніка. 19.30 «Арна». Праграма аб спорце. 19.55 Вострасюжэтны серыял «Той, што памажае смутак» (Расія). 21.00 Панарама. 21.50 Адмісіўны рэпартаж АТН «Дацягнуцца да нібесаў». 22.00 Кінараман «Вайна і мір» (Італія-Францыя-Расія). 1-я серыя. 00.10 «Эпоха». Зоркі Венецыянская кінафеста. Фільм 1-ы. 00.45 Дзень спорту.

- 06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Навіны. 06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца». 09.05 Контуры. 10.10 АНТ прадстаўляе: «Дыханне планеты». 11.00 Навіны. 11.05 Навіны спорту.

- 11.10 «Кантрольны закуп». 11.40 «Ералаш». 12.00 «Малахай-4». 13.00 Навіны. 13.05 Навіны спорту. 13.10 «Гразумець. Прабачыць». 13.40 «Модны прысус». 14.40 «Дэтэктыў». 15.15 «Луялімія Раманаўа. Следства вядзе дылетант». Шматсерыйны фільм. 16.00 Навіны. 16.10 Навіны спорту. 16.15 Ерапаш. 16.20 Навіны спорту. 16.45 АНТ прадстаўляе: «Бітва тытанau». 18.00 Навіны. 18.15 Навіны спорту. 18.20 Камедыйны серыял «Мая выдатная ніня», 2004 год. 18.55 Чакай мяне. 20.00 Час. 20.30 Навіны. 21.00 Навіны спорту. 21.05 Ток-шоў «Выбар». 22.00 «Выратуці мяне». Шматсер. фільм. 23.05 Навіны. 23.20 Навіны спорту. 23.25 АНТ прадстаўляе: «Злачынствы стагоддзя». 00.00 «Жанатыя... з дзецьмі». Шматсерыйны фільм. 00.30 «Звар'яеў ад цябе». Шматсер. фільм. 01.20 Навіны. 01.25 Навіны спорту.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны». 06.10 «Мінічына». 06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою». 07.40 «СТБ-спорт». 07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою». 08.30 «Тыцыден». 09.30 «Вялікі снданак». 10.00 «Пляц гісторый». 10.40 «Анён-захавальнік». Тэленавэла. 11.45 «Званая вічара». 12.35 «Пуцяківік». Серыял.

- 05.35 Серыял «Як сказаў Джым» (ЗША). 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны. 06.05 Дзень спорту. 06.10, 07.05, 08.10 «Добрай раніца, Беларусь!». 06.45, 07.45 Зона Х. 07.30, 08.20, 11.50 Дзялэвое жыццё. 08.35 «Арна». Праграма аб спорце. 09.05 Вострасюжэтны серыял «Той, што памажае смутак» (Расія). 10.00 Меладрама «Сёстры па крыві». 10.50 Камедийная меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія). 1-я серыя. 11.40 Адмісіўны рэпартаж АТН «Дацягнуцца да нібесаў». 12.10 Фантастычны серыял «Зорні крэйсер «Галактика» (ЗША-Вілкабартанія). 13.05 Дэтэктыўны серыял «Вероніка Мар». 13.45 Дац. цыкл «Зорнія жыццё» (Украіна). 14.30 «Малонанс светлом». Відзяфільм АТН. 15.15, 19.20 Навіны рэгіёна. 15.25 Храніканальная-документальны цыкл «Нябаны фронт» (Беларусь). 15.55 Серыял «Этэрніяна у нумар» (Расія). 16.45 Меладрама «Сёстры па крыві». 17.50 Камедийная меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія). 2-я серыя. 18.50, 00.25 «Зона Х». Крымінальная хроніка. 19.30 Сфера інтарэсаў. 19.55 Вострасюжэтны серыял «Той, што памажае смутак» (Расія). 21.00 Панарама. 21.50 Кінараман «Вайна і мір» (Італія-Францыя-Расія). 2-я серыя. 00.10 «Эпоха». Зоркі Венецыянская кінафеста. Фільм 2-ы. 00.35 Дзень спорту.

- 06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Навіны. 06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца». 09.05 Чакай мяне.
- 06.10 «Мінічына». 06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою». 07.40 «СТБ-спорт». 07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою». 08.30 «Тыцыден». 09.30 «Пляц гісторый». 10.00 «Анён-захавальнік». Тэленавэла. 11.45 «Званая вічара». 12.40 «Пуцяківік». Серыял. Закл. серыя. 13.50 «Крокі да поспеху». 14.40 «Гадкае качана». Моладзеўы серыял.

- 13.50 «Зорны рынг». 15.05 «Я - вандроўца». 15.30 «Прыватная гісторыя». 16.00 «Культурана жыццё». 16.50 «Спартовы тыдзень». 17.10 «Наша справа». 17.20 «Мінічына». 17.30 «Званая вічара». 18.25 «Пуцяківік». Серыял. Закл. серыя. 20.00 «Сталічныя падрабязнасці». 20.10 «СТБ-спорт». 20.20 «Добры вечар, малінія». 20.35 Фільм «Выйце». Украіна, 2009. г. 22.55 «Сталічныя падрабязнасці». 23.00 «Сталічныя футбл». 23.30 «Гучная справа».

- 07.00 ЛАДная раніца. 08.00 Камедыйны серыял «Орыкі» (Расія). 08.30 У гэты дзень. 08.35 Гадзіна суду. Справы сямейныя. 09.35 Серыял «Каханне як каханне» (Расія). 10.35 Рамантчыкія камедыі «Асіяржона, бландаўнікі» (Расія). 1-я-4-я, закл. серыі. 12.00 Навіны спорту. 13.40 «Пра мастака». 14.00 Камедыйны дэтэктыў «Монк» (ЗША). 15.40 Мультсерыйня «Русалачка» (ЗША). 1-я 2-я серыі. 16.25 Пазакласная гадзіна. 16.40 Талебарометр. 17.00 Гадзіна суду. Справы сямейныя. 18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія). 19.45 «Рэпарцыя беларускай часнікі». 20.45 Калыханка. 21.00 Музичная камедыя «Прыходзьце заўтра» (СССР). 22.55 Хакей. Формула гульни. 23.20 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Агляд тура.

- 07.00 Добрай раніца, Расія! 09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне». Расія, 2009. 10.10 «Іх маглі не выратаваць». Візэн Ку-

- рыльскага квадрата». Дац. фільм.

- 11.00 Весткі. 11.25 «Ранішня пошта».

- 11.55 Дэтэктыў «Апошні загад генерала». Расія, 2006 г.

- 13.25 Гарадок.

- 13.50 Навіны - Беларусь.

- 14.00 Весткі.

- 14.20 Тэлесерыял «Вядзьмарскае каханне».

- 15.10 Фільм «Бульвары раман».

- 16.50 Навіны - Беларусь.

- 17.00 Весткі.

- 17.25 «Гарадок». Дайджэст.

- 17.55 Прэм'ера «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.

- 18.50 Навіны - Беларусь.

- 19.00 Весткі.

- 19.20 «Гарадок». Дайджэст.

- 19.55 Прэм'ера «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.

- 20.50 Навіны - Беларусь.

- 21.00 Весткі.

- 20.30 Тэлесерыял «Паштальён». Расія.

- 22.30 Тэлесерыял «Вядзьмарскае каханне».

- 23.30 «Нічога асабістага». Інфармацыйна-сатырычная праграма.

- 23.45 Навіны - Беларусь.

- 23.55 «Весткі+».

- 00.15 «Дзяяжурны па краіне».

- 01.05 Заканчэнне эфіру.

- 06.00 Сёння.

- 06.05 Канал «Сёння раніцай».

- 08.40 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тýден».

- 09.10 «Крэмліўская кухня».

- 10.00 Сέнія.

- 10.20 «Сярэдні клас».

- 11.10 «Купларны паядніак».

- 12.10 «Следства віл...».

- 13.00 Сёння.

- 13.30 Серыял «Вяртанне Мухтара-2».

- 15.30 «Аглід. Надзвычайнэ здарэнне».

- 16.00 Сёння.

- 16.30 Крымінальны серыял «Ліцейны».

- 18.25 «Аглід. Надзвычайнэ здарэнне».

- 19.35 Сёння.

- 19.45 Прэм'ера. Серыял «Вуліцы ліхтароў-9».

- 20.30 Газета «Беларусь».

- 22.30 Тэлесерыял «Вядзьмарскае каханне».

- 23.30 Навіны - Беларусь.

- 23.40 «Весткі+».

- 00.00 Прэм'ера. «Крышталная ночь». Юрыйскі пагром-1938». Дац. фільм.

- 00.55 Заканчэнне эфіру.

- 06.00 Сёння.

- 06.05 Канал «Сёння раніцай».

- 08.40 «Цыстасардэчнае прызнанне».

- 09.10 «Анаталія Кашироўскі».

- 10.00 Сёння.

- 10.20 «Сярэдні клас».

- 11.10 «Кватэрна пытнанне».

- 12.05 Вострасюжэтны дэтэктыў «Вуліцы ліхтароў-9».

- 13.00 Сёння.

- 13.30 Дэтэктыўны серыял «Ліцейны».

- 18.25 «Аглід. Надзвычайнэ здарэнне».

- 19.00 Сёння.

- 19.35 Прэм'ера. Вострасюжэтны дэтэктыў «Вуліцы ліхтароў-9».

- 21.45 Прэм'ера. Дэтэктыўны серыял «Я - целеахоўнік. Памылка ў праграме».

- 22.45 «Аглід. Надзвычайнэ здарэнне».

- 23.00 Сёння.

- 23.25 «Вончая стаўка».

- 00.10 «Фатальны дзень. Трансвааль - страчанырай».

- 09.30 Ралі. Чэмпіянат свету. Іспанія. Агляду 3.

- 10.00 Эніс. Турнір WTA. Пекін (Кітай).

- 15.45 Снукер. Гран-пры. Глазга (Шатлан-дия), Агляду 3.

- 17.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў. 1/8 фіналу. Александрыя (Егіпет).

- 19.30 Футбол. Еўрапага. Часопіс.

- 20.15 Футбол. Еўрапага.

- 20.30 Снукер. Гран-пры. Глазга (Шатлан-дия), Агляду 3.

- 21.20 Вось дык так!!!

- 09.45 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў. Егіпет. Навіны.

- 10.00 Эніс. Турнір WTA. Пекін (Кітай).

- 15.45 Снукер. Гран-пры. Глазга (Шатлан-дия), Агляду 4.

- 17.30 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў. 1/8 фіналу. Александрыя (Егіпет).

- 19.30 Футбол. Еўрапага. Навіны.

- 19.40 Снукер. Гран-пры. Глазга (Шатлан-дия), Агляду 4.

- 21.20 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў. 1/8 фіналу. Александрыя (Егіпет).

- 09.30 Ралі. Чэмпіянат свету. Іспанія. Агляду.

- 01.30 Супербакі. Чэмпіянат свету. Траса Маны-Кур (Францыя). Задз 2.

- 02.15 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў. Егіпет. Навіны.

- 09.00 Экстремальная віды спорту. Free Ride Spirit.

- 00.15 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў. Егіпет. Навіны.

- 00.30 Ралі. Чэмпіянат свету. Іспанія. Агляду.

- 01.30 Супербакі. Чэмпіянат свету. Траса Маны-Кур (Францыя). Задз 2.

- 02.15 Футбол. Чэмпіянат свету да 20 гадоў. Егіпет. Навіны.

- 19.00 Аб'ектуў (агляд падзей дзеня).

- 19.05 Макрафон: «Кывельак» і «Сыліе».

- 19.35 Тыдзень з радыё «Свабода».

- 20.10 Акно ў Еўропу.

- 20.40 Асабістыя капитал.

- 21.00 Аб'ектуў (галобаўне выданне).

- 21.20 Гісторыя пад знакам Пагоні: «Крыжакі» (сплазнаваўчая праграма).

- 21.30 Блізкія гісторыя: іншыя погляд: «За-гук - апошні прыслынак».

- 21.50 Аўгастопам прац Еўропу, 4 серыя.

- 22.10 Прэс-экспрес (агляд медыяў).

- 22.25 «Калыханка» да Сашы і Сіроя: «Манахі».

- 22.40 Аб'ектуў.

- 06.00 Сёння.

- 06.05 Канал «Сёння раніцай».

- 08.40 «Цыстасардэчнае прызнанне».

- 09.10 «Анаталія Кашироўскі».

- 10.00 Сёння.

- 10.20 «Сярэдні клас».

- 11.10 «Кватэрна пытнанне».

- 12.05 Вострасюжэтны дэтэктыў «Вуліцы ліхтароў-9».

- 13.00 Сёння.

- 13.30 Дэтэктыўны серыял «Ліцейны».

- 18.25 «Аглід. Надзвычайнэ здарэнне».

- 19.00 Сёння.

- 19.35 Прэм'ера. Вострасюжэтны дэтэктыў «Вуліцы ліхтароў-9».

- 21.45 Прэм'ера. Дэтэктыўны серыял «Я - целеахоўнік. Памылка ў праграме».

- 22.45 «Аглід. Надзвычайнэ здарэнне».

- 23.00 Сёння.

- 23.25 «Вончая стаўка».

- 00.10 «Фатальны дзень. Трансвааль - страчанырай».

- 09.30 Ралі. Чэмпіянат свету. Іспанія. Агляду 3.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

7 КАСТРЫЧНІКА, СЕРАДА

- 05.30** Камедыны серыял «Як сказаў Дыкім» (ЗША). Заключная серыя.
06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.05, 08.10 «Добрай раніцы, Беларусь!».
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 11.50 Дзялово жыццё.
08.35 Сфера інтарэсай.
09.05 Вострасюжэтны серыял «Той, што памажае смутак» (Расія).
10.00 Меладрама «Сёстры па крыві». Камедыяна меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія). 2-я серыя.
11.35 «OFF STAGE LIFE».
12.10 Фантастычны серыял «Зорны крэйсер «Галактика» (ЗША - Вікіабітранія).
13.05 Серыял «Вероніка Mars» (ЗША).
13.45 «Алімпійскі часонік».
14.05 Альманах «Вандраванія».
14.30 Відэофільм АТН «Сонца ў купалах».
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.25 Хранікальна-документальны цыкл «Лялечны фронт» (Беларусь).
15.55 Дэтэктыўны серыял «Тэрмінова ў нумар» (Расія).
16.50 Меладрама «Сёстры па крыві». Камедыяна меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія). 3-я серыя.
18.50, 00.25 «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.30 «Зямяльнае пытанне».
19.50 Вострасюжэтны серыял «Той, што памажае смутак» (Расія).
20.50 «Спорлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
21.00 Панарама.
21.50 Кінараман «Вайна і мір» (Італія-Францыя-Расія). 3-я серыя.
00.00 «Эпоха». Зоркі Венецыянская кінафільм. Фільм 3-ы.
00.35 Дзень спорту.

- 06.05** АНТ прадстаўляе: «Наша раніца». **09.05** «Рудая». Шматсерыйны фільм.
10.05 Шматсерыйны фільм «Я варнуся». **11.00** Навіны наўні.
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Кантрольны закуп».
11.40 «Ералаш».
12.00 «Малахай».
13.00 Навіны наўні.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Зразумець. Прабачыць».
13.40 «Модны прысуд».
14.40 «Дэтэктыўы».
15.15 «Лўпамія Раманава. Следства вядзе дылгантан». Шматсерыйны фільм.
16.00 Навіны наўні.
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Монтэрыкіст». Шматсер. фільм.
17.10 «Хай какуць».
18.00 Навіны наўні.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Камедыны серыял «Мая выдатная ніня», 2004 год.
19.00 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
20.00 Час.
20.30 Навіны наўні.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Шматсер. фільм «Я варнуся».
22.10 Прэм'ера АНТ. «Браты-дэтэктыўы». Шматсерыйны фільм.
23.10 Навіны наўні.
23.25 Навіны спорту.
23.30 АНТ прадстаўляе: «Документальны дэтэктыў».
00.05 «Каняцьня... з дзецимі». Шматсерыйны фільм.
00.30 «Звар'яе ў цібре». Шматсер. фільм.
01.20 Навіны наўні.
01.35 Навіны спорту.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30** «24 гадзіны».
06.10 «Мінічына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».
08.30 «Аўтапанарама».
08.50 «Спецназ». Серыял.

- 10.00** «Пляц гісторый».
10.40 «Анёл-захавальнік». Тэленавэла.
11.30 «Далёкая сваякі».
11.45 «Званая вічара».
12.40 «Быляя». Серыял.
13.50 «Ваеннае тагіміца».
14.40 «Гаджакачан». Моладзеўы серыял.
15.30 «Трэцяга не дадзена». Серыял.
16.50 «Новыя падарожнікі дылгантан».
17.20 «Мінічына».
17.30 «Званая вічара».
18.25 Прэм'ера! «Вылая». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.20 «Добры вечар, малиня».
20.50 Прэм'ера! «Трэцяга не дадзена».
Серыял.
22.00 «Мінск і мінчане».
22.55 «Сталічныя падрабязнасці».
23.00 «Дэтэктыўны гісторый».
23.55 «Спецназ». Серыял.

- 09.00** Добрый раніцы, Расія!
09.20 Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне». Расія, 2009 г.
10.10 «Бітва за Месяц. Месяцаход супраць астранаўта». Документальны фільм.
11.00 Весткі.
11.25 Тэлесерыял «Паштальён». Расія.
13.15 «Гарадок». Дайджэст.
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.20 Тэлесерыял «Вядзъмарскае каханне». Расія.
15.10 Тэлесерыял «Тэрмінова ў нумар». Навіны - Беларусь.
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.25 «Гарадок». Дайджэст.
17.55 Прэм'ера! «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.
18.50 Навіны - Беларусь.
19.00 Весткі.
19.30 Прэм'ера. Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне». Расія, 2009 г.
20.30 Тэлесерыял «Паштальён». Расія.
22.30 Тэлесерыял «Вядзъмарскае каханне».
23.30 Навіны - Беларусь.
23.40 «Весткі».
00.00 Прэм'ера. «Стаханоў. Забыты герой». Документальны фільм.

БЕЛСАТ

- 06.00** Сёння.
06.05 Сёння «Сёння раніцы».
08.30 «Віратавальнікі».
09.20 «Воччная стаўка».
10.00 Сёння.
10.20 «Сірдзіні клас».
11.10 «Дачны адказ».
12.10 Дэтэктыў «Вуліцы пабітых ліхтароў-9».
13.00 Сёння.
13.30 Серыял «Вяртанне Мухтар-2».
15.30 «Аглід. Надзвычайнай эздарэнне».
16.00 Сёння.
16.25 Крымінальны серыял «Ліцейныя». **18.25** «Аглід. Надзвычайнай эздарэнне».
19.00 Сёння.
19.40 Прэм'ера. Вострасюжэтны дэтэктыў «Вуліцы пабітых ліхтароў-9».

8 КАСТРЫЧНІКА, ЧАЦВЕР

- 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55** Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.05, 08.10 «Добрай раніцы, Беларусь!».
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 08.30, 11.50 Дзялово жыццё.
08.35 «Зямяльнае пытанне».
09.05 Вострасюжэтны серыял «Той, што памажае смутак» (Расія). 3-я серыя.
10.00 Меладрама «Сёстры па крыві». Камедыяна меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія). 3-я серыя.
11.40 Відэофільм АТН «Справдвечная талака» цыклу «Зямяльнае беларуска».
12.10 Фантастычны серыял «Зорны крэйсер «Галактика» (ЗША - Вікіабітранія).
13.05 Дэтэктыўны серыял «Вероніка Mars» (ЗША). Заключная серыя.
13.45 «OFF STAGE LIFE».
14.05 Уласнай персаной.
14.30 Відэофільм АТН «Сонца ў купалах».
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.25 Хранікальна-документальны цыкл «Лялечны фронт» (Беларусь).
15.55 Дэтэктыўны серыял «Тэрмінова ў нумар» (Расія).
16.50 Меладрама «Сёстры па крыві». Камедыяна меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія). 4-я серыя.
18.50, 00.25 «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.30 Сфера інтарэсай.
19.55 Вострасюжэтны серыял «Той, што памажае смутак» (Расія).
21.00 Панарама.
21.50 Кінараман «Вайна і мір» (Італія-Францыя-Расія). Заключная серыя.
00.00 «Эпоха». Зоркі Венецыянская кінафільм. Фільм 4-ы.
00.35 Дзень спорту.

- 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55** Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.05, 08.10 «Добрай раніцы, Беларусь!».
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 08.30, 11.50 Дзялово жыццё.
08.35 «Зямяльнае пытанне».
09.05 Вострасюжэтны серыял «Той, што памажае смутак» (Расія). 3-я серыя.
10.00 Меладрама «Сёстры па крыві». Камедыяна меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія). 3-я серыя.
11.40 «Монтэрыкіст». Шматсер. фільм.
12.10 «Хай какуць».
13.00 Навіны наўні.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Зразумець. Прабачыць».
13.40 «Модны прысуд».
14.40 «Дэтэктыўы».
15.15 «Лўпамія Раманава. Следства вядзе дылгантан». Шматсерыйны фільм.
16.00 Навіны наўні.
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Монтэрыкіст». Шматсер. фільм.
17.10 «Хай какуць».
18.00 Навіны наўні.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Камедыны серыял «Мая выдатная ніня», 2004 год.
19.00 «Рудая». Шматсерыйны фільм.
20.00 Час.
20.30 Навіны наўні.
21.00 Навіны спорту.
21.05 АНТ прадстаўляе: «Документальны дэтэктыў».
00.05 «Каняцьня... з дзецимі». Шматсерыйны фільм.
00.30 «Звар'яе ў цібре». Шматсер. фільм.
01.20 Навіны наўні.
01.35 Навіны спорту.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30** «24 гадзіны».
06.10 «Мінічына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».
08.30 «Аўтапанарама».
08.50 «Спецназ». Серыял.
- 13.50** «Прыватны гісторый».
14.40 «Гаджакачан». Моладзеўы серыял.
15.30 «Трэцяга не дадзена». Серыял.
16.30 «24 гадзіны».
16.50 «Добры дзэн, доктар!».
17.20 «Мінічына».
17.30 «Званая вічара».
18.25 Прэм'ера! «Вылая». Серыял.
19.30 «24 гадзіны».
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.20 «СТБ-спорт».
20.30 «Аўтапанарама».
20.50 Прэм'ера! «Трэцяга не дадзена».
Серыял.
22.00 «Асабісты інтарэс».
22.30 «24 гадзіны».
22.55 «Сталічныя падрабязнасці».
23.00 «Сакрэтына гісторый».
23.55 «Спецназ». Серыял.

- 10.05** «Забаронені абгон. Генадзь Бачынскі». Документальны фільм.
11.00 Весткі.
11.25 Тэлесерыял «Прынцса і жабрачка». Гарадок. Дайджэст.
13.10 «Гарадок». Дайджэст.
13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.20 Тэлесерыял «Вядзъмарскае каханне». Расія, 2008 г.
15.10 Тэлесерыял «Тэрмінова ў нумар». Навіны - Беларусь.
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.25 «Гарадок». Дайджэст.
17.55 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.
18.50 Навіны - Беларусь.
19.00 Весткі.
19.30 Прэм'ера. Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне». Расія, 2009 г.
20.30 Тэлесерыял «Прынцса і жабрачка». Гарадок. Дайджэст.
22.30 Тэлесерыял «Вядзъмарскае каханне». Расія, 2008 г.
23.30 Навіны - Беларусь.
23.40 «Весткі».
00.00 «Алег Басілавіч. Майстар». Документальны фільм.
00.55 Заканчэнне эфіру.

- 07.00** Добрый раніцы, Расія!
07.20 Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне». Расія, 2009 г.
10.10 «Горад спляхы». Документальны фільм.
11.00 Весткі.
11.25 Тэлесерыял «Паштальён». Расія, 2009 г.
13.15 «Гарадок». Дайджэст. 13.50 Навіны - Беларусь.
14.00 Весткі.
14.20 Тэлесерыял «Вядзъмарскае каханне». Навіны - Беларусь.
15.10 Тэлесерыял «Тэрмінова ў нумар». Навіны - Беларусь.
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.
17.25 «Гарадок». Дайджэст.
17.55 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.
18.50 Навіны - Беларусь.
19.00 Весткі.
19.30 Прэм'ера. Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне». Расія, 2009 г.
20.30 Тэлесерыял «Паштальён». Расія, 2009 г.
22.30 Тэлесерыял «Вядзъмарскае каханне».

- 19.00** Аб'ектуў (агляд падзеяў дня).
19.05 «Раніца Піковая Сімэрка», серыял.
19.35 YoLife! (моладзевая праграма).
20.00 На колах (аўтамабільны тэлечасопіс каналу «Німецкая хвоя»).
20.30 «Бульбаны», мультсерыял: «Прыгоды ў цырку».
20.35 Еўрапейскі Саюз без скрэтаў, 15 серыя: «Сталіца Еўропы».
21.00 Аб'ектуў (агляд падзеяў выданне).
21.20 Гісторыя пад знакам Пагоні: «Давыд Гарадзенскі» (сплінаваўчая праграма).
21.30 «Афіэр», дэтэктыўны серыял.
22.20 Без рэтушы: «Памагаты смерці», дак. фільм, 2009 г., беларусь.
22.40 Аб'ектуў.

БЕЛСАТ

9 КАСТРЫЧНІКА, ПЯТНІЦА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00,
15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
Навіны.

06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.05, 08.10 «Добрый раніць»,
беларусь».

06.45, 07.45 Зона Х.

07.30, 11.55 «Дзялово жыццё».

08.35 Сфера інтарэса.
09.05 Вострасюжэтны серыял «Той, што памнажае смутак» (Расія).

10.00 Меладрама «Сестры па крывы» (Расія-Україна).

10.55 Камедыяная меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія), 4-я серыя.

11.35 «OFF STAGE LIFE».

12.10 Фантастычны серыял «Зорны крэйсер «Галактика» (ЗША ? Вялікабрытанія).

13.05 Дэтэктыўны серыял «Вероніка Марс-2» (ЗША), 1-я серыя.

13.45 Документальны цыкл «Зорнае жыцце» (Україна).

14.30 «Інілька».

15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.

15.25 Храніцельна-документальны цыкл «Нябачны фронт» (беларусь).

15.55 Документальна-біографічны цыкл «Мая праўда» (Україна).

16.50 Жаночае ток-шоу «Жыццё як жыцце».

17.55 Камедыяная меладрама «Не нарадзіся прыгожай» (Расія), 5-я серыя.

19.30 «Зона Х», Вінікі тыдня.

19.55 Вострасюжэтны серыял «Той, што памнажае смутак» (Расія).

21.00 Панарама.

21.50 Фантастычны серыял «Зорны крэйсер «Галактика» (ЗША ? Вялікабрытанія).

23.35 Псіхалагічная драма «Уваскращаючы мерцяўкаю» (ЗША).

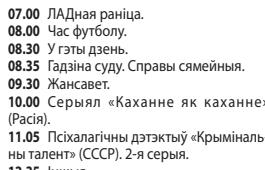
01.40 Дзень спорту.

- 12.00 «Малахайт».
- 13.00 Навіны навіны.
- 13.05 Навіны спорту.
- 13.10 «Зразумець. Прабачыць».
- 13.40 «Модны прысуд».
- 14.40 «Этэктывы».
- 15.15 «Луялімія Раманава. Следства вядзе дылетант». Шматсерыны фільм.
- 16.00 Навіны навіны.
- 16.10 Навіны спорту.
- 16.15 «Монтэркытса» . Шматсерыны фільм.
- 17.10 «Хай кажуць».
- 18.00 Навіны навіны.
- 18.15 Навіны спорту.
- 18.20 АНТ прадстаўляе: «Зваротны адлік».
- 18.55 «Поле цудаў».
- 20.00 Час.
- 20.30 Навіны навіны.
- 21.00 Навіны спорту.
- 21.05 «Вінікі славы».
- 22.40 АНТ прадстаўляе: «Наша Белараушча».
- 23.15 Трылер «Крою і шакалад».
- 00.55 Навіны навіны.
- 01.10 Навіны спорту.

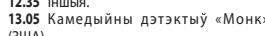

- 06.00 «24 гадзіны».
- 06.10 «Мінчічна».
- 06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
- 07.30 «24 гадзіны».
- 07.40 «СТБ-спорт».
- 07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».
- 08.30 «Аўгатапарама».
- 08.50 «Спецназ». Серыял.
- 10.00 «Ільці гісторыя».
- 10.30 «24 гадзіны».
- 10.40 «Анён-захавальнік». Тэленавэла.
- 11.30 «Далёкая свяякі».
- 11.45 «Званая вічара».
- 12.40 «Выбыя». Серыял.
- 13.30 «24 гадзіны».
- 13.50 «Фантастычны гісторыя».
- 14.40 «Гаджеке каванія». Моладзеўы серыял.
- 15.30 «Траціця не дадзена». Серыял.
- 16.30 «24 гадзіны».
- 16.50 «Абсцісты інтарэс».
- 17.20 «Мінчічна».
- 17.30 «Званая вічара».
- 18.25 Прэм'ера! «Былья». Серыял.
- 19.30 «24 гадзіны».
- 20.00 «Сталічныя падрабязнасці».

- 20.10 «СТБ-спорт».
- 20.20 «Добры вечар, малаяня».
- 20.35 Фільм «Таксі». Францыя, 1998 г.
- 22.30 «24 гадзіны».
- 22.55 «Сталічныя падрабязнасці».
- 23.30 «Відзомо-невідзомо». Аглюд міжнароднага шоў-бізнесу.
- 00.15 Фільм «Паляванне на звера». Канада-Вялікабрытанія-Танкон, 2003 г.
- 01.40 «Үцекі». Серыял.

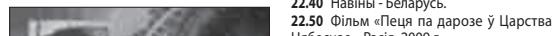

- 07.00 ЛАДная раніца.
- 08.00 Час футболу.
- 08.30 У гэты дзень».
- 09.30 Жансавет.
- 10.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
- 11.05 Псіхалагічны дэтэктыў «Крымінальныя сцены» (СССР). 2-я серыя.
- 12.35 Іншыя.
- 13.05 Камедыяны дэтэктыў «Монк» (ЗША).
- 14.30 Эсцэнтрычная камедыя «Тры жанчыны і мужчына» (беларусьфільм).
- 16.05 Мультсерыял «Русалачка» (ЗША).
- 16.30 Гадзінны суд. Справы сямейныя.
- 17.25 Усё аб яблечыцы.
- 18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
- 19.05 «Пра мастцтва».
- 19.30 Прэм'ера. Документальны фільм «Лазер Альфрева» (беларусьфільм).
- 19.55 Беларуская часіна.
- 21.05 Калыханка.
- 21.20 Бітва экстрасенсаў.
- 22.25 Камедыяная меладрама «Кактус і Алена» (Расія).
- 00.25 Авантурная камедыя «Матадор» (ЗША - Германія - Ірландыя).

- 07.00 Добрая раніца, Расія!
- 09.15 Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне». Расія, 2009 г.
- 10.05 «Мой срэбны шар».
- 11.00 Весткі.
- 11.30 Тэлесерыял «Прынцэса і жабрачка». Расія, 2009 г.
- 13.10 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльная праграма.
- 13.50 Навіны - беларусь.
- 14.00 Весткі.
- 14.20 «Пакой смеху».
- 15.10 Тэлесерыял «Эрмінова ў нумар».
- 16.50 Навіны - беларусь.
- 17.00 Весткі.
- 17.25 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльная праграма.
- 18.00 Серыял «Паштальён». Расія, 2009 г.
- 18.50 Навіны - беларусь.
- 19.00 Весткі.

- 14.00 Весткі.
- 14.20 «Пакой смеху».
- 15.10 Тэлесерыял «Эрмінова ў нумар».

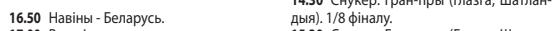
- 19.30 Прэм'ера. Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне». Расія, 2009 г.
- 20.30 Прэм'ера. «Крыбое лістэрка».
- 22.40 Навіны - беларусь.

- 22.50 Фільм «Леці па дарозе ў Царства Небеснае». Расія, 2009 г.
- 00.50 Заканчэнне эфіру.

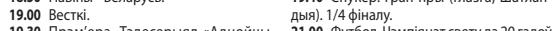
- 09.30 «За чыстую планету». Часопіс.
- 10.00 Тэйсі. Турнір WTA ў Кітаі (Пекін). 1/4 фіналу. Прамая трансляцыя.

- 13.30 Ралі. Чэмпінат свету. «Ралі Іспаніі». Аглід.
- 14.30 Снукер. Гран-пры (Глазга, Шатлан-дня). 1/8 фіналу.

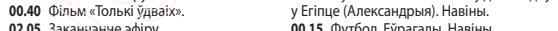
- 15.30 Снукер. Гран-пры (Глазга, Шатлан-дня). 1/4 фіналу. Прамая трансляцыя.

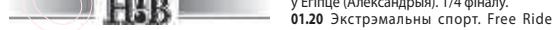
- 17.30 Футбол. Чэмпінат свету да 20 гаду ў Егіпце (Александрыя). 1/4 фіналу. Прамая трансляцыя.

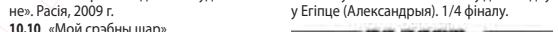
- 19.40 Снукер. Гран-пры (Глазга, Шатлан-дня). 1/4 фіналу.

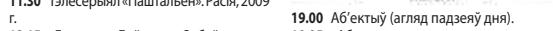
- 21.00 Футбол. Чэмпінат свету да 20 гаду ў Егіпце (Александрыя). Навіны.

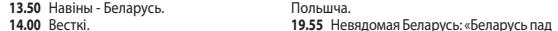
- 00.15 Футбол. Ёўргалы. Навіны.

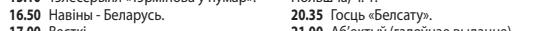
- 00.25 Футбол. Чэмпінат свету да 20 гаду ў Егіпце (Александрыя). 1/4 фіналу.

- 01.20 Экстрамальны спорт. Free Ride Spirit.

- 01.35 Футбол. Чэмпінат свету да 20 гаду ў Егіпце (Александрыя). 1/4 фіналу.

- 19.00 Аб'ектуў (агляд падзеяў дня).

- 19.05 «Аблавушак», мультсерыял.

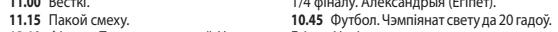
- 19.15 «Такіх песень сабе шукаю», 2008 г., Польша.

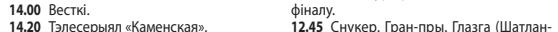
- 19.55 Невядомая Беларусь: «беларусь пад німецкай акупацыяй», дак. фільм, 2009 г., Польша, ч. 1.

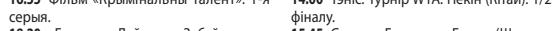
- 20.35 Госцы «Белсагату».

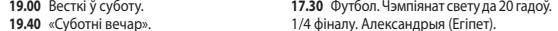
- 21.00 Аб'ектуў (галоўнае выданне).

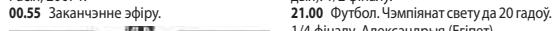
- 21.20 Гісторыя пад знакам Пагоні: «Ці існаваў старажытнарускі народ?» (спазнавчая праграма).

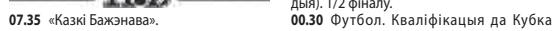
- 21.25 «Вяселле», маст. фільм, 2004 г., Польша.

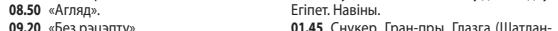
- 23.05 Аб'ектуў (агляд падзеяў дня).

- 09.35 Футбол. Чэмпінат свету да 20 гаду. 1/4 фіналу. Александрыя (Егіпет).

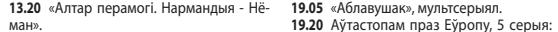
- 10.45 Футбол. Чэмпінат свету да 20 гаду. Егіпет. Навіны.

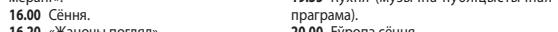
- 11.00 Тэйсі. Турнір WTA. Пекін (Кітай). 1/2 фіналу.

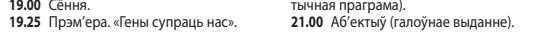
- 12.45 Снукер. Гран-пры. Глазга (Шатлан-дня). 1/4 фіналу.

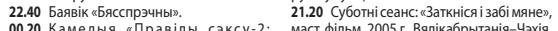
- 14.00 Тэйсі. Турнір WTA. Пекін (Кітай). 1/2 фіналу.

- 15.45 Снукер. Гран-пры. Глазга (Шатлан-дня). 1/2 фіналу.

- 17.30 Футбол. Чэмпінат свету да 20 гаду. 1/4 фіналу. Александрыя (Егіпет).

- 23.00 Снукер. Гран-пры. Глазга (Шатлан-дня). 1/2 фіналу.

- 00.30 Футбол. Кваліфікацыя да Кубка свету. ПАР. Аглід.

- 01.30 Футбол. Чэмпінат свету да 20 гаду. Егіпет. Навіны.

- 01.45 Снукер. Гран-пры. Глазга (Шатлан-дня). 1/2 фіналу.

- 21.00 Футбол. Чэмпінат свету да 20 гаду. Егіпет. Навіны.

- 01.45 Снукер. Гран-пры. Глазга (Шатлан-дня). 1/2 фіналу.

- 19.00 Аб'ектуў (агляд падзеяў дня).

- 19.05 «Аблавушак», мультсерыял.

- 19.20 Аўтастопам праз Еўропу, 5 серыя: Парык.

- 19.35 Кухня (музычна-публіцыстичная праграма).

- 20.00 Еўропа сέння.

- 20.25 Тыдзень з радыё «Свабода» (аналітичная праграма).

- 21.10 Аб'ектуў (агляд падзеяў дня).

- 21.20 Гісторыя пад знакам Пагоні: «беларусы ў гусіцкіх войнах».

- 21.20 Суботні сеанс: «Заткніся і забі мяне», маст. фільм, 2005 г., Вялікабрытанія-Чэхія.

- 22.45 Аб'ектуў.

- 19.00 «Малахайт».

- 19.30 Весткі.

- 19.40 «Пакой смеху».

- 15.10 Тэлесерыял «Эрмінова ў нумар».

- 19.30 «За чыстую планету». Часопіс.

- 10.00 Тэйсі. Турнір WTA. Пекін (Кітай). 1/4 фіналу. Прамая трансляцыя.

- 13.30 Ралі. Чэмпінат свету. «Ралі Іспаніі». Аглід.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

10

11 КАСТРЫЧНІКА, НЯДЗЕЛЯ

07.30 Анимацыйны прыгоднікі фільм «У пошуках Нема» (ЗША).
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.

09.05 Арсенал.

09.30 «Зброя». Цыкл дакументальных фільмаў (беларускі).

09.45 Альманах вандраванняў.

10.15 Культурныя лодзі.

10.55 «У сцвеце матараў».

11.30 «Nota Bene».

12.10 Камедыя «Вяселле ў Малінаўцы» (СССР).

14.00 Відэафільм АТН «Анжаліка Агурбаш: Каханне? Каханец Каханне?».

15.10 Навіны рэгіёна.

15.30 Відэафільм АТН «ЦыРКавыя людзі».

15.55 Эксцэнтрычная камедыя «Тупы і яшчэ больш тупы» (ЗША).

18.00 Суперлата.

19.15 «OFF STAGE LIFE».

19.30 Дакументальная-біяграфічны цыкл «Мая прадыда» (Украіна).

20.35 «Спортлот 5 з 36». Забаўляльнае шоў.

21.00 «Панарама тыдня».

22.10 Футбол. Ліга чэмпіёнів. Відэачасопіс.

22.35 Прэм'ера. Крымінальная драма «Шлюб» (ЗША - Канада).

14.35 Тэорыя неверагоднасці.

15.25 «Песні Перамогі».

16.00 Нашы навіны.

16.15 Навіны спорту.

16.20 Канцэрт М.Задорнова.

17.45 «Легенда аб трох ключах», Францыя - Бельгія, 2007.

18.45 АНТ прадстаўляе: «Бітва тытанаў».

20.00 Контуры.

21.05 АНТ прадстаўляе: «Дыханне планеты».

21.40 «Вялікая розніца».

22.40 Фільм «Каханне-морква».

17.20 Канцэрт М.Задорнова.

19.00 «Аўгапанарама».

19.30 «Тыдзені». Інфармацыйна-аналітычна праграма.

20.40 Фільм «Дзённікі няні». ЗША, 2007 р.

11.20 Весткі.

11.15 «Сам сабе рэжысёр».

12.10 Фільм «Эдгар і Крысыціна».

14.00 Весткі.

14.15 Тэлесерыял «Каменская».

15.15 «Смехапанарама».

15.40 Фільм «Крымінальныя таленты», 2-я серыя.

17.20 Прэм'ера. «Смияцца дазвялецца», Гумарыстычна праграма.

17.40 Прэм'ера. «Песні кіно».

19.00 Весткі тыдня.

20.25 «Сумленны дэтэктыў».

20.40 Фільм «Рэчыпт вядзьмаркі».

22.35 «Спеціяльні карэспандэнт».

23.45 Фільм «Толькі ў мюзік-холе».

17.20 Весткі.

17.45 Фільм «Брудныя люботы».

19.00 Весткі тыдня.

00.25 «Үчёкі». Серыял.

07.40 Мір вашай хате.

08.50 Дабравест.

08.20 Смачна з Барысам Бурдой.

08.50 Рамантычна меладрама «А вы яму хто?» (Расія).

10.25 Школа рамонты.

11.30 Медычныя таемніцы.

12.10 Пасованин.

12.25 Гаспадар.

12.55 Хакей. Керамін (Мінск) - Хімік-СКА (Наваполацк). Праманская трансляцыя.

15.15 Пригоднікі баявік «Робін Гуд» (Ганконг).

17.30 Прэм'ера. Дакументальны фільм «Фатограф Ульяна» («беларусьфільм»).

18.00 Гандбал. Кубак ЕГФ. СКА (Мінск) - Страволос (Кінгір).

19.30 Еўрапейскі канцэрт.

20.20 Тэлебарометр.

20.40 Экспедыцыя.

21.10 Крымінальная камедыя «Мама не гардзі-2» (Расія).

23.15 «Свята музыка. Працяг».

23.45 «Правы чалавек».

00.00 Містычны трэлер «Катаюмы» (ЗША).

13.20 «Ты не паверыш!».

19.00 Сінена. Меладрама «Знікненне».

16.00 Сінена.

16.25 «Крамлёўская кухня. Казённае здаю».

17.10 Дэтэктыўны серыял «Эксперыты».

19.00 Сінена. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардичнае прызначэнне».

20.30 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тыдзень».

21.05 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім. Знакі лёсу».

17.35 Мультифільм.

08.00 Сінена.

08.15 «Дзікі свет».

08.45 «Іх норавы».

09.20 «Яшчэ дома!».

10.00 Сінена.

10.25 «Вірватава на ўласніцу».

11.20 «Асаўбіла небяспечны!».

11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сінена.

13.20 «Ты не паверыш!».

19.00 Сінена. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардичнае прызначэнне».

20.30 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тыдзень».

21.05 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім. Знакі лёсу».

17.35 Мультифільм.

08.00 Сінена.

08.15 «Дзікі свет».

08.45 «Іх норавы».

09.20 «Яшчэ дома!».

10.00 Сінена.

10.25 «Вірватава на ўласніцу».

11.20 «Асаўбіла небяспечны!».

11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сінена.

13.20 «Ты не паверыш!».

19.00 Сінена. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардичнае прызначэнне».

20.30 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тыдзень».

21.05 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім. Знакі лёсу».

17.35 Мультифільм.

08.00 Сінена.

08.15 «Дзікі свет».

08.45 «Іх норавы».

09.20 «Яшчэ дома!».

10.00 Сінена.

10.25 «Вірватава на ўласніцу».

11.20 «Асаўбіла небяспечны!».

11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сінена.

13.20 «Ты не паверыш!».

19.00 Сінена. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардичнае прызначэнне».

20.30 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тыдзень».

21.05 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім. Знакі лёсу».

17.35 Мультифільм.

08.00 Сінена.

08.15 «Дзікі свет».

08.45 «Іх норавы».

09.20 «Яшчэ дома!».

10.00 Сінена.

10.25 «Вірватава на ўласніцу».

11.20 «Асаўбіла небяспечны!».

11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сінена.

13.20 «Ты не паверыш!».

19.00 Сінена. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардичнае прызначэнне».

20.30 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тыдзень».

21.05 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім. Знакі лёсу».

17.35 Мультифільм.

08.00 Сінена.

08.15 «Дзікі свет».

08.45 «Іх норавы».

09.20 «Яшчэ дома!».

10.00 Сінена.

10.25 «Вірватава на ўласніцу».

11.20 «Асаўбіла небяспечны!».

11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сінена.

13.20 «Ты не паверыш!».

19.00 Сінена. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардичнае прызначэнне».

20.30 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тыдзень».

21.05 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім. Знакі лёсу».

17.35 Мультифільм.

08.00 Сінена.

08.15 «Дзікі свет».

08.45 «Іх норавы».

09.20 «Яшчэ дома!».

10.00 Сінена.

10.25 «Вірватава на ўласніцу».

11.20 «Асаўбіла небяспечны!».

11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сінена.

13.20 «Ты не паверыш!».

19.00 Сінена. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардичнае прызначэнне».

20.30 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тыдзень».

21.05 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім. Знакі лёсу».

17.35 Мультифільм.

08.00 Сінена.

08.15 «Дзікі свет».

08.45 «Іх норавы».

09.20 «Яшчэ дома!».

10.00 Сінена.

10.25 «Вірватава на ўласніцу».

11.20 «Асаўбіла небяспечны!».

11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сінена.

13.20 «Ты не паверыш!».

19.00 Сінена. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардичнае прызначэнне».

20.30 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тыдзень».

21.05 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім. Знакі лёсу».

17.35 Мультифільм.

08.00 Сінена.

08.15 «Дзікі свет».

08.45 «Іх норавы».

09.20 «Яшчэ дома!».

10.00 Сінена.

10.25 «Вірватава на ўласніцу».

11.20 «Асаўбіла небяспечны!».

11.55 «Дачны адказ».

13.00 Сінена.

13.20 «Ты не паверыш!».

19.00 Сінена. Выніковая праграма.

19.55 «Чыстасардичнае прызначэнне».

20.30 «Надзвычайнэ здарэнне. Агляд за тыдзень».

21.05 Прэм'ера. «Сеанс з Кашпіроўскім. Знакі лёсу».

17.35 Мультифільм.

08.00 Сінена.

08.15 «Дзікі свет».

08.45 «Іх норавы».

09.20 «Яшчэ дома!».

10.00 Сінена.

10.25 «Вірватава на ўласніцу».

ЗАМЕЖЖА

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

ЧЭХІЯ. РЭАБІЛІТАВАЦЬ ЯНА ГУСА

Візіт Папы Рымскага ў Чэхію быў азмрочаны незвычайнім працэстамі. Уздоўж маршрута руху каретжу Папы віслелі транспаранты з тэкстам кшталту «Рэабілітаваць Яна Гуса!». Мова пра таго самага славутага дзеяча чэшскага нацыянальнага адраджэння і эзфармациі. 6 ліпеня 1415 года Ян Гус, які адмовіўся адрачыся ад сваіх «памылак», паводле прысуду сабора каталіцкіх біскупуў быў спалены. Гэты інцыдэнт у выніку спрабаваў начатак так званных гусіцкіх войн. Да этага часу каталіцкая царква не рэабілітавала Гуса. Нягледзячы на то, што ў Чэхіі большасць вернікаў — католікі, Гус традыцыйна карыстаецца павагай як барацьбіцца за нацыянальную самабытнасць. Акрамя таго, у 1918 годзе пайсталася Чехаславацкая гусіцкая царква, якая мае на сёняшні дзень каля 100 000 прыхыlnікаў і падтрымлівае эзумічнівую агенцію Каталіцкай царквой. Часам, праўда, яна ўступае з Рымам у спрэчкі з-за таго, што прызнае права жанын быць біскупамі. Цікава, што да вернікаў згаданай царквы гусітаў належыць і цяперашні презідэнт Вацлаў Клаус.

На матэрыялах чэшскай і польскай прэсы

СЕРБІЯ. АТАКА ГОПНІКАЎ

Сербская стаўліца яшчэ такога не бачыла. Цэнтр Бялграда атакуюць маладыя хуліганы з акрай, якія шукаюць працтадыніку сексуальных меншасці. 26 верасня ў гадавіну прынцыпія Еўрасаюза ў 2000 годзе рэзоляцыі ў абароні іх правою, гомасексуалісты і лесбіянкі традыцыйна арганізуюць які-небудзь святочныя імпрэзы. Гэтым разам сербскія секс-меншасці хоцеляць правесці гей-парад, аднак улады ім адмовілі. Тым не менш ксенофобскі настроеная моладзь вырашила перастрахавацца і не дапусціць вылазак аматараў нетрадыцыйнай сексу. Іх ахвотна падтрымлівалі правы экстремісткі групоўкі. Ахвярамі этага сталі інтырнты. Не вельмі добра разумеючы асаблівасці культуры сексуальных меншасці, гопнікі запісалі туды ўсіх, хто не падобны на сербáў, маўляў, гаворыў на іншай мове — значыць, не натурал. Напады іншаземец з'яўляюцца ў цэнтры сербскіх стаўліц набылі такі маштаб, што МЗС краіны быў вымушаны выступіць са спецыяльнай заявой. Міктым, адзін француз, ахвяра гамафобіі, знаходзіцца ў стане комы.

На матэрыялах «Tagesszeitung» (Германія)

ТАДЖЫКІСТАН. ВАЙНА ЗА ЗНЕШНІ ВЫГЛЯД

У партыі ісламскага адраджэння Таджыкістана паўстала павінна заява ад дванаццаці вучаніц агульнаадукацыйных школ. Дзяўчыны складзіцца на то, што адміністрацыя школ забараняюць ім пераступаць школынныя порогі на мусульманскіх хустках «русы». Такім чынам, на думку кіраўнікоў партыі, адміністрацій школ парушаюць, у прыватнасці, артыкул 41 Констытуцыі Таджыкістана, які гарантует кожнаму грамадзяніну рэспублікі безумоўнае права на атрыманне адукацыі. Са сваімі боку, начальнік Управління адукацыі Сагдыйскай вобласці Сайдмухтар Джалаўла заявіў: «Калі дзяўчыны прыходзіць у школу ў нацыянальным адзені, часткай якога з'яўляюцца звычайнія хусткі, то ім этага нікто забароніць. Аднак мы павінны адрозніваць іх ад «русы». Нацыянальныя хусткі адрозніваюцца ад «русы» тым, што не закрываюць усе забароненныя для чужкаў позіркі часткі цела (аврат). Паводле ісламскіх патрабаванняў, аврат у жанчын — усё цэла, акрамя твару і далонкі. Валасы на галаве у жанчынах таксама адносяцца да аврат, таму яны павінны быць скаваныя. Цікава, што дзяржава дайно вядзе кампанію за правілны знецін выгляд. Школьнікам і студэнтам Таджыкістана абавязалі апранаць гальштукі і строгі гарнітуры, дзяўчынам забаранілі прыходзіць на заняткі ў нагавіцах, міні-спадніцах, яны павінны трymацца стандарту «белы верх, чорны ніз» ці хадзіць у нацыянальных таджыкскіх сунеках, адмовіцца ад макіяжу. Абмежаванні тычыцца не толькі знецін выглядзу наявучанца. Нагадаем, што не дайно прэзідэнт Таджыкістана забараніў школьнікам і студэнтам пры сабе мабільныя тэлефоны, нават калі яны выключаны, дабраца да навучальны установы на асабістым аўтамабілі, праводзіць выпуксную балі. А Міністэрства адукацыі Таджыкістана вырашила пайсіц далей і рыхтуе дакумент, які рэгулюе форму адзення школьніх выкладчыкаў.

На матэрыялах таджыкскай прэсы

► ВЫБАРЫ

ВЫБРАЦЬ ЦІ ЗАБАРАНЯЦЬ

Алег ПЯТРОЎ

Правыя радыкальныя партыі прайгралі выбары ў Бундэстаг, аднак нямецкая грамадскасць патрабуе іх поўнай забароны.

Правыя радыкалы, прадстаўлены ў Германіі нацыянал-дэмакратычнай партыяй (NDP), Народным саюзам (DU), распушліканцамі і Народнай ініцыятывой, выступілі, на першы погляд, вельмі слабы. Ні адна з партый не наблізілася да піцці працтады, што гарантуюць праходжанне ў парламент. Увогуле, найлепшы паказчык неанацысткіх партый на федэральных выбарах у нацыянал-дэмакрату — 4,7 (1969 год). А ў 1989-м з распубліканаццаў на выбарах у Еўрапарламент аддалі галасы 7 працтаду немцаў.

Аднак разглядаць неанацысту як статысту на апошніх выбарах было бы няправільна. На хвалі крэысісу даверу да старых партый у атмасферы нестабільнасці, выкліканай глабальнай рэцэсіяй, нацыяналістычныя пасланні сталі знаходзіцца сваімі адресата.

Лістраванія зменаў настрою — феномен змілі Саксонія, якую правыя за апошнія дзесяць гадоў ператварылі ў свой электрартальны бастыён. У мясцовым зямельным парламенце ўжо другі раз прысутнічае фракцыя NDP. Гэта, дарочки, гістарычны працэзант. Камунальнія выбары вясной гэтага года паказалі, што нацыянал-дэмакраты маюць свою сацыяльную базу на месцах. У сярэднім у кожнай камуне за іх галасавала 5,6 працэнта. У Дрэздене нават дзесянічча нацыял-дэмакратичнай адукацыйнай цэнтру, так званай Дрэздэнскай школы.

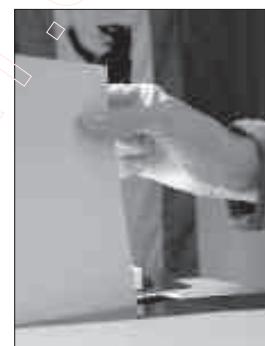
Поспех на апошніх зміліальных выбарах у Саксоніі (жнівень 2009 года) выклікаў не толькі фурор сярод актыўу NDP, але і жаданне перанесці саксонскую мадэль выбарчых кампаній на федэральны ўзровень.

Самі саксонцы поспех тлумачылі tym, што арментаўніца на больш шырокія колы грамадства, далёкі ад лозунгаў адраджэння Трэцяга Рэйха і проблемаў расавай чысціцы. На першыя месцы выхадзіць сацыяльныя пытанні. «Праца — сям'я — радзіма!» — такім быў лозунг саксонскіх нацыянал-дэмакратіўных апошніх выбарах. Важная складовая кампаніі — персанальная крытыка праціўніка, а не партыі. Уся кампанія была націравана супраць главы адміністрацыі.

Дарочки, такі падыход выклікаў крэысісу з боку лідера NDP Уда Войгта. Ён прапанаваў сваю канцепцыю кампаніі пад назвай «Нямецкі шлях». Намер за кошт сацыяльнага папулізму замацавацца ў больш шырокіх сацыяльных групах ён называў «апартунізм». На яго думку, у

Правыя радыкалы ўвайшлі ў парламент яшчэ аднаго нямецкага регіёна — зямлі Мекленбург Прыеднія Памеранія

правыя радыкалы павінна быць выключчна нацыянал-кансерватыўная лінія. На самай справе, нацыянал-дэмакраты ніколі не думалі цалкам адмаўляцца ад канектаў са скінхедамі. Па падліках паліці, яны падтрымліваюць актыўныя канкты са ста дзесяццю так званымі Freie Kameraden Schächen (Вольныя таварыствамі) — лакальными групойчыкамі скінхедаў, аматараў нацыял-дэмакратычнага року 1968.

Так ці інакш, менавіта прыёмы саксонцаў быў ўжыты NDP на апошніх федэральных выбарах. Кампанія нацыянал-дэмакратіўнага парламента пад лозунгам «Працоўныя месцы для немцаў». «Смартнае пакаранне для забойцаў дзяцей», «Радзіма! Родная мова! Шчасце дзіцці!» Эта нацыяналізмус, расізму прысутнічала ў выбарчых буклетах, аднак у аблежаваным Дрэздэнбургу.

Усё гэта, неанацысты прызнавали, што праўніца ў Бундэстаг яны наўрадці змогучы. Галоўная стаўка рабілася на выбары ў парламент зямлі Брандэнбург.

Гэта частка быў ГДР, для якой характэрны высокі ўзровень беспрацоўніцтва, сацыяльная дэзіністрацыя. Калі верыць дакладу, кіраўнік нацыянал-дэмакратіўнага парламента ў Брандэнбургу, наўрадці 4,6 працэнта. Адным з самых «кар'ячневых» регіёнаў стаў Брандэнбург, дзе NDP набрала 7 працэнта.

Міктым, хутка нацыянал-дэмакратам можа быць не да выбараў. У сакавіку Аддзел абароны канстытуцыйнай апублікаў даклад, зроблены на аснове дадзеных інфарматараў, якія тайні працуяць у партыі. Калі верыць дакладу, кіраўнік нацыянал-дэмакратіўнага парламента наўрадці змогучы. Галоўная стаўка рабілася на выбары ў парламент зямлі Брандэнбург.

Дарочки, такі падыход выклікаў крэысісу з боку лідера AfD Уда Войгта. Ён прапанаваў сваю канцепцыю кампаніі пад назвай «Нямецкі шлях». Намер за кошт сацыяльнага папулізму замацавацца ў больш шырокіх сацыяльных групах ён называў «апартунізм». На яго думку, у

дэманструуюць вынікі выбараў, разам ультраправыя маглі быць як мінімум 4 працэнты.

Тут, на думку спецыялістаў, у чарговы раз дапамагла супярэчлівая прырода аматараў Трэцяга Рэйха, занадта вялікі амбіцы ўх лідераў, адсутнасць кампрамісу ў тактычных пытаннях. Напярэдадні выбараў у Бундэстаг раскалоўся так званы «Нямецкі пакт» — альянс нацыянал-дэмакрату і народнікаў. Прычынай стала чарговая спрэчка прападыўшы анатыкі какуць, што ў выпадку саюзу правых яны мелі ў шансы паспрабаваць узяць піцці працэнты бар'ер у Брандэнбургу.

Таксама выклікаюць занепакoenасць так званыя U-18 Wahl — выбары сярод тых, каму німа ўзімі не дадзены 18-і гадоў. Звычайна напярэдадні федэральных многія школы арганізуюць свае сімвалічныя выбары. Пасля падводзіцца звестка ўспісавання па ўсім краіне. Партыя вельмі ўважліва ставіцца да U-18 Wahl, паколькі галасуюць на іх тыя, хто праз пару гадоў стае сапраўдными выбарчымі ўзроўнем.

Пасля звесткі, што правыя нацыянал-дэмакраты атрымалі 4 працэнты. Адным з самых «кар'ячневых» регіёнаў стаў Брандэнбург, дзе NDP набрала 7 працэнтаў.

Міктым, хутка нацыянал-дэмакратам можа быць не да выбараў. У сакавіку Аддзел абароны канстытуцыйнай апублікаў даклад, зроблены на аснове дадзеных інфарматараў, якія тайні працуяць у партыі. Калі верыць дакладу, кіраўнік нацыянал-дэмакратіўнага парламента ў Брандэнбургу, наўрадці 4,6 працэнта. Адным з самых «кар'ячневых» регіёнаў стаў Брандэнбург, дзе NDP можа даць выключчна міністру унутраных спраў, імя якога будзе вядома пасля заканчэння фармавання новай урадавай кааліцыі хрысціянскіх дэмакрату і лібералаў.

► З НАГОДЫ

ШТО РАБІЦЬ З РАМАНАМ ПАЛАНСКІ?

Іван БІЧ

Тэма, якую зараз найчасцей абміяркоўваюць у чатах і інтэрнэт-форумах краін СНД, — справа Рамана Паланскі. Дзякуючы етай палеміцы можна зрабіць пэўныя высновы пра стан духоўнасці, прававой культуры, маралі нашага грамадства. Прапануем невялікую падборку каментараў карыстальнікаў сціва з розных краін СНД.

«Шмат хто здзіўляеца маёй жорсткай пазіцыі — злачынца павінен сядзець у турме. Я лічу, што згвалтаванне маленькага чалавека траба разглядзяць як забойства. Паколькі адбываеца забойства чалавечай душы. І не істотна, калі гэта адбылося — 32 гады таму або 106. Шмат тошша, што Паланскі вельмі старонкі, яму 76 гадоў. Так мы даговорымся да пойнай лукты — 90-гадовых фашысткіх злачынцаў пачём працачаць і выпускаць на волю. Калі чалавек зрабіў злачынства, ён павінен быць пакараны, кім бы ён ні быў па прафесіі — палітык, рэжысёр, шафёр. Закон для ўсіх павінен быць аднолькавы».

«Маральныны крызіс — гэта калі рэжысёра-педафіла: А) не пасадзіць пад цікам грамадскасці і такім чынам створыць прыцэнт — калі ты педафіл, аднак вядомы і таленавіты, то наперад, рабі, што захочаш; Б) пасадзіць, і ён ператварыцца ў пакутніка, ахвяру артадаксальных законаў Дзікага Захаду, якія безумоўна трэба мянць».

«Вакол ідуць размовы пра то, што Паланскі ў сваім жыцці нацярпейус, што 13-гадовую дзяўчынку можна было і дараваць. Тым больш, што наш стары — геній. Усё гэта цудоўна, аднак хіба вы б прабачылі генія, які спакусіў вашу дачку?»

«Людзям, які маюць уяўленне пра індустрыю моды і ёе эпіфено-мены, ўсё зразумела, калі ім гаворыць: дзяўчына можна бы было і дараваць. Тым больш, што наш стары — геній. Усё гэта цудоўна, аднак хіба вы б прабачылі генія, які спакусіў вашу дачку?»

«Спрэчка вакол Паланскі — гэта супрацтвістванне Амерыкі і Еўропы. Апошняя дробізна помісціць Еўропе. Помісціць культуралагічна. Мы ўсе ведаем, што Амерыка ахоплена комплексам непаўнаварстанасці. Водадзел вечны».

«Маразм шырэдца і становіцца больш моцным. Папросту няма слоў. Камусыці зноў патрабна праславіцца ў чарговым крыжковым паходзе і распачаць паляванне на ведзьмаў. Няўжо

Для даведкі:

Славуты рэжысёр Раман Паланскі — лаўрэат шматлікіх прэмій — быў арыштаваны ў Швейцарыі ў суботу 26 верасня па запыце амерыканскіх уладаў. У 1978 годзе ў США ён быў прызнаны вінаватым у згвалтаванні 13-гадовай дзяўчынкі Саманты Геймер у доме актёра Джэка Нікалсанца. Аднак на гэты час рэжысёр ужо збег у Еўропу, хача абвінавачэнне признаў. На мінулы тыдзень яго арыштавалі падчас візіту ў Швейцарыю. Цяпер Рамана Паланскі чакае экстрадыцыя ў ЗША. Між тым, урады краін ЕС і многіх славутых актёраў і рэжысёраў патрабуюць вызвалення Паланскі.

больш няма нікіх проблем, якія трэба сапраўды абміяркоўваць і вырашыць. Не! Вось трэба ўзніць хвалю супраць старога рэжысёра і яго ахвяры — маці сямейства, якой далёка за 40. Дарэчы, яна просіць прыпыніць увесі гэтым разам і пакінуць у спакоі яе сям'ю і Паланскі. Але зноў — не. Войскі дабра і справядлівасці ідуць наперад праз лёты людзей у імя светлых ідэй чалавечтва. Справа закончылася 30 гадоў таму!»

«Дзяўчына падманула яго на-конт свайго ўзросту (выглідала яна, дарэчы, на ўсе 16), напіліся шампанскага, нахурылася траўкі. Ды не ўтрымаўся, падонак. Што вы хацелі ад палітика. Тэмпера-мент падвёў. Ну, блін, давайтэ — геній. Усё гэта цудоўна, аднак адрэзаем. Не, лепши адрэзаем. Не, лепши спачатку расстраліаем, а потым кастрыруем. Німа слоў».

«Дарэчы, нават эзкі такіх злачынцаў у турме караюць. Аказа-вацца, што нашы эзкі больш справядлівыя, чым грамадства. Яны не робяць папраўкі на тое, што «магчыма, дзяўчынка сама спакусіў яго».

«Дарэчы, нават эзкі такіх злачынцаў у турме караюць. Аказа-вацца, што нашы эзкі больш справядлівыя, чым грамадства. Яны не робяць папраўкі на тое, што «магчыма, дзяўчынка сама спакусіў яго».

«Паланскі абараняюць усе нармальныя людзі ў Еўропе. Рэжысёры, пісьменнікі, палітыкі і г.д. (я не маю на ўвазе Расію, дзе яго ўсе дружна ненавідзяць). Ніхто не апраўдае тое, што ён зрабіў. Як абараняюць ад дзіўных паводзінў амерыканскай Феміды, якая запатрабавала яго выдачы праз 32 гады пасля таго, што ён нарабіў. Пры гэтым сама ахвяра Паланскі даўно патрабуе прыпыніць яго пераслед. Кожны чалавек, незалежна ад таго,

ён зрабіў, мае права на абарону ад учыніці, якія здаюцца непра-парцыйнымі».

«А дзе бытлі бацькі 13-гадовага дзіцяці, якія знаходзіліся ўчынцы на кватэры ў кампаніі 40-гадовых мужыкоў, якія акурыліся, на чужі кватэрэ?»

«Думаю, што над Паланскі трэба зрабіць паказальны судовы практэс. Даць яму гадоў 60 турмы ў лепшых традыціях барацьбы з педафіламі. Трэба прадэмант-траваць, што за секс з дзіцемі няма тэрміну даўніны. Ператварыць яго ў монстра. Фільмы забараніць».

«Па-сунтасці, Рома сам вінаваты. Стаяў на шляху барацьбы з амерыканскім судом. Трэба было напротыкі на няньку шмат добрых юрыстаў і абаронцаў».

«Ніхто не мае маральнага права называць асобу педафілам, забойцам і г. д., пакуль гэта не ўстановіць суд. У дадзеных выпадку судовыя слуханні яшчэ не адбыліся».

«Вядома пра тое, што пацярп-ляла сама просіць не пераследаваць Паланскі ў судовын парадку. Гэта зразумела: нашто жанчыне цыгнучы прас усё жыццё шлейф той гісторы, якую будуць абмі-роўкаўшы усе, каму захочадца. Грамадства абараняе сябе за кошт драмаў асобных людзей?»

«Я даўно не веру ў судовую справядлівасць, аднак думаю, што, магчыма, зноў паверу ў яе, калі педафіла такога рангу кіну-ць за краткі».

▼ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

ВОНА

Вона — гэта яе прозвішча, а сапраўднае імя нікто не ведае. Варыянты — Ларыса або Лідзія. Аднак галоўнае — не прозвішча, а то, што спадарыня Вона на спецыяльнай сініарке з Хмельніцкай вобласці, якая вырашыла балтавацца ў прэзідэнты Украіны. Менавіта такую інформацію распаўсюдзіла партыя «Сельская Украіна» на мінулы тыдні. Навіна пра сініарку-кандыдата выклікала вялікую цікаўасць СМІ. Аднак чым далей, тым усё больш зразумела, што размовы вядуцца пра нешта цалкам віртуальнае. Так, да гэтага часу ніхтавы журналіст не змог пабачыць ту заклапочаную палітыкай сляніку. У «Сельскай Украіне» кажуць, што баяцца за жыццё пані Воні і праноўкы задавальніцца патрэбамі ў сеівіе. Яе выявы так сапрауды з'яўліся. На іх нейкай жанчыне чытае пра сене Констытуцыю Украіны. Пра віртуальнасць кандыдата Воні кажуць і той факт, што адзін з лідэраў «Сельскай Украіны» чатыры гады таму быў зблулены на махлявістэ: ён арганізаваў выбарчу кампанію Веркі Сярдзючкі, якая сама пра гэта не ведала. Хутчэй за ўсё, нікай Воні не існуе, думаюць эксперыты. Прапаст прайдзізветы ад палітыкі права-раюць, накалкі цікавы праект сініаркі-кандыдата для іншых буйных партый. Апошнія маглі бы вікарыйкі Воні ў якісці тэхнічнага кандыдата для таго, каб адцягнуць галасы ад сваіх праціўнікаў. Напрыклад, прозвішча Вона фактычна разбурье выбарчу кампанію Блока Юліі Цімашэнка (БЮТ). Зараз па ўсёй краіне вісіць білборды БЮТ: «Яны спрачаюцца. Яна (укр.: вона) працуе».

СІЛЬВІА БЕРЛУСКОНІ

Прем'ер Італіі працягвае шакіраваць грамадскасць не толькі сваім сексуальнымі прыгодамі, аднак і амбіцыямі. 29 верасня яму споўнілася 73 гады. Менавіта ў гэты дзень адбылася прэзентацыя песні, якая прысьвячана высоўванню Берлусконі на Нобелевскую прэмію міра. Песня называецца «Свет здолбні». Напісала яе кампазітар, сябра прэм'ера. Яе тэкст праслایле ўчынкі палітыка і заканчваецца словамі «Сільвія — вялікі». Увогуле, імяннік любіць песьці і адначасова праслайляць сябе ў музычных творах. Так, на апошніх выбарах падчас актыўнай ягонай партыі актыўністы співали песню «Нам зноў патрэбны Сільвія». Што тыцыца песні «Свет здолбні», то яе выканалі адзін вядомы італьянскі тэнар. Паколькі Сільвія — уладальнік шматлікіх СМІ, трансляцыі песні «Мір здолбні» пачала ўсякраіцца. Ціжка казаць, як гэты крок адбецца на шансах Берлусконі атрымаць прэмію. Увогуле, калі верыць спецыяльному сайту, палітык павінен атрымаць прэмію «за вырашэнне крызісу паміж Грузіяй і Расіяй», а таксама за падпісанне мірнай дамовы паміж Рымам і Трыполі. На сایце Сільвія таксама прысьвячае такія дасягненні, як стварэнне новай ефектульнай мадлі эканомікі. На цяперашні дзень кандыдатуру Сільвія падтрималі па ўсім свету 10 тысяч чалавек.

НІК ГРЫФІН

Лідер правадыкальнай Брытанскай нацыянальнай партыі (BNP) вырашыў пачаць кампанію за галасы мальшэтаснай Віліякі-Барбітні. Дарэчы, BNP — партыя, якая абаліраеца на галасы англічан, выкарыстоўвае англійскую сімволіку і г. д., таму жыхары Шатланды і Уэльсу, якія маюць аўтанаомію, за іх галасуюць не вельмі ахвотна. І вось BNP выпусліла плакат і майкі з партрэтамі Святога Георгия (патрон Англіі), Ульяма Овайна Глендура. Два апошнія — героі драмаў прылічыліся да залежнасці супраць Лондану. Пад тройцай прысутнічай надпіс: «Брытанцы па нараідзенні, валійцы і шатландцы здзяйсніць Богу». На думку правых радикалаў, такі плакат дапамогуць зрабіць брытанскі нацыяналізм мачнейшым. Між тым, лідэры нацыяналістичных партый рэгіёні дружна зняліся на абарону сваіх гістарычных куміраў. Так, валійцы збіраюцца падаўца на BNP у суд за выкарыстанне выявы Овайна Глендура без згоды мастака, які яго намаліваў. Яны таксама падкрэсліваюць, што Глендур «не быў расістам».

► ВІЗІТ

МИНСКАЯ ВОСЕНЬ ПАТРЫЯРХА

Аляксей ХАДЫКА

**Жнівеньскі 10-дзённы візіт
Кірыла ва Украіну і вераснёўскі
ў Беларусь адрозны па
характары. Паводле судадных
каментараў з Расіі і Украіны,
беларускі візіт чакаўся на фоне
украінскага як «выдатная
магчымасць адпачыць», бо
«ніякіх праблем у Беларусь ў
Патрыярху не павінна было
ўзнікнуць». Але гэтыя візіты
сведчац пра жаданне РПЦ
стаць адкрытай навакольнаму
свету.**

У Беларусі хоць і дэкларавала «сустрэча з аднадумцамі», візіт меў некалькі складаных і неадназначных павестак. На іх і будавалася інтрыга. Пералічым. Далейшэя развіціе адносін беларускай дзяржавы і праваслаўнай царквы, такі мовіць, у палітычнай сферы. Сустрэчы з вернікамі. Нарэшце, аблеркаванне — праз выказванні двух бакоў — далёкасіянага плана Аляксандра Лукашэнкі яго пасярэдніцтва ў экumenічным дыялогу РПЦ і заходнія каталикіца свету. Планы, ажыццяўленне якога аблічае адпаведная практичная дыўядонды ў выбарчым 2011 годзе.

Факталогія патрыяршага візіту вядомая нашым чытаем. Таму не будзем на ёй спыняцца. Тым больш, што на фоне аптымістычных прагнозаў ідэлічнага візіту раптам высыветлілася, што ў ацэнцы ўзаемаадносін царквы і дзяржавы беларускім празднікам і маскоўскім патрыярхам ёсьць відавочныя адрозненні. І калі першы падчас асабістай сустрэчы 25 верасня падкрасліў, загіраваючы з расійскай пасляпятроўскай традыцыяй, што «не зусім разумее, як можна такі вялікі інстытут, як царква, адзяліць ад дзяржавы», то другі расставіў іншыя акцэнты. Ён настойваў на важнасці таго, каб «царква не атаясамівала сябе з уладай, слай, магутнасцю». Напэўна, каб Аляксандр Лукашэнка мог дазволіць сабе задача пытанне наўпраст, ён бы ўдакладніў — не атаясамівала з чыйёй уладай? Бо нефармальная ўбдуванасць РПЦ у структуру сучаснага расійскага палітычнага пейзажа — сакрот Палішынеля. Ці дарма вынікі паярэдніцтва свай місіі на Украіну Кірыл падрабізна абмірокуў з празднікам Расіі Дзімітрыем Мядведзевым?

Але патрыярх Кірыл, выка зўшыся пра месца, якое ён бачыць для Беларусі ў «праваслаўным свеце», у духу вядомай канцыдэнцыі кананічных тэрыторый РПЦ, гэта пытанне зняў сам. І новага ў плане геапалітычных і пыўліцыйных набудоў у тэорыі і практицы РПЦ у яго словам не прагучала: «Мы з вами ўтвараем адзінца цывілізацыйнага грамадства: і рускія, і украінцы, і беларусы, і малдаване — усе, хто належыць да адзінай РПЦ». Як быццам не было Кіева і Вільні, як не было імкнення да хрысціянскага юднання на нашай

зямлі, што падмаючала раз за разам праекты ўні праваслаўных з іншымі хрысціянамі і прывяло да ўзінкнення грэка-каталіцкай царквы. Адзін з вельчын храмаў якой, Успенскі сабор у Віцебску, адноўлены як належны РПЦ, і на ведаў пазней патрыярх Кірыл.

Зразумела, што тэма адрозній гісторыі хрысціянства ў Беларусі падчас патрыяршага візіту застаялася табуіраванай. І хада народ «праваслаўнай краіны Беларусь» жыве на самым заходнім краі Святой Русі, судакраючыся з «цывілізацыйнай мяжой Еўропы», яна, Беларусь, па словах найышыцшага іерарха РПЦ, — частка праваслаўнага свету, «ніякі не мост і не шлюз». Таму і накірунак сувязяў, у развіціі якіх патрыярх гатоў спрыяць беларускому праздніку, не Захад — Усход, як у палітыцы, так і ў экumenічных кантахах пры пасярэдніцтве нашай краіны. Зусім не. «Царква заўжды гатоўская аказаць падтрымку ўмацаванню, развіцію саюза братэрскіх дзяржаў і аказаць спрыянне ў ды-

Ці паўплывае гэты эпізод, як і слова Кірыла на сустрэчы з моладзю ў Віцебску ўжо ў панядзелак («Я цалкам пераканаў, што гером краіны не можа быць прагматычны палітык, жорсткі дзеяч ці тыран»), на адносіны беларускіх афіцыйных улад да таталітарнай спадчыны сталінізму? Важкі тэзіс, які б гучай больш пераканаўча, каб у Курапатах падаўшы праваслаўнага капітана. А ў якасці нацыянальнага сімвалі, «імя Беларусі», у выпадку правіздзення аптынанія, моду на які ў еўрапейскіх краінах завялі бытнанцы, патрыярх на газданай віцебскай сустрэчы назваў імем святога Ефрасінні Полацкай.

Зразумела, што пры поглядзе з Масквы нашымі сімваламі не бачацца Леў Сапега, Канстанцін Астрожскі і Кастусь Каліноўскі. Не туго кананічную тэрыторыю яны адбudoўвалі і не да той канфесіі схіляліся. Добра хоць, што для Расіі ў якасці героя кіраўнік РПЦ не вылучыў Пятра Первага і Івана Жахлівага. Упадабанні патрыярху Кірыла задаволіла абанрану ў Расіі менш гістарычна спрэчнай постасць Аляксандра Неўскага.

Ускосна імкненне «засталіць» ролю Беларусі і яе кіраўніка ў магчымым міжканфесійным дыялогу адбілася ў «пасляслоўі» да патрыяршыяў зілу прэзідэнцкага рупара — газеты «СБ». Выданне слова ў слова пераказала інфармація афіцыйнага сайта беларускага касцёла <http://catholic.by/> пра сустрэчу мітрапаліта Мінска-Магілёўскага Тадэвуша Кандрусеўчы з патрыярхам Кірылам падчас мітраполітамістуў у Палацы Рэспублікі: яны спаткаліся «как старыя знаёмыя, якія добра ведаюць адзін аднаго». Каюсьцэнтэкт «СБ» адзначыла, што іерархі закрунілі тэму візіту на пасярэдніцтву ў Віцебску архіепіскапа Іларыёна, які меў аўдыенцыі ў Папы Бенедыкта XVI і яго атаччні.

Нарэшце, іншае выданне, «КП в Беларуссії», звірнула ўвагу на тое, што Каталіцкае інфармацыйнае агентства, агітуючы падзеі падзек Папы Бенедыкта XVI на 2010 год, апрача трох «узгодненых» візітаў у Вілікабрытанію, Малту і Германію, падало звесткі пра чацверты вярэгодны — у Партугалію або Беларусь. Ці наслівае сенсацыі? Падобна, яна можа аблежавацца не толькі спрабой самастойнай гульні Беларусі на тым попі, дзе я не жае бачыць РПЦ. Ужо падчас заканчэння візіту патрыярху ў Беларусь у Маскве прагучалі абсалютна недвухсансноўны каментар намесніка старшины Аддзела зменшых царкоўных сувязяў МП іерманаха Філіпа (Рабых): «Адносіны паміж цэрквамі — пытанне рэлігіі, якое не патрабуе пасярэдніцтва свецкіх сіл».

За патрыярхам сіламі падтрымкі атакі на царквы — пытанне рэлігіі, якое не патрабуе пасярэдніцтва свецкіх сіл». За патрыярхам адкрытым тэкстам візітасць атакі.

Што яшчэ звірнула ўвагу падчас візіту патрыярху Кірыла? Хіба малай колькасцю часу, адведзеная малітоўнаму жыццю, — у Мінску ўгургуль не адбылося ніводнай публічнай літургіі з яго ўдзелам. Але падчас выступу Кірыла ў Палацы Рэспублікі тыя, хто сачыў за

ім, адзначылі ўмenie патрыярха звяртніцца і гаварыць на тэмы маральнасці і духоўнасці, апелюючы да беларускіх культурных капітальнасцяў і знакавых імянаў. Замест царкоўнай службы адбылася пропаведзь на плошчы. Як у выкаванні пра Курапаты, патрыярх пераходзіў на беларускага падрыхтавану ініцыятыву цвярдзення маральнасці ўлады. Добры падрыхтаваны ў рытормы саюзах духоўна ўлада перамагала ўладу свецкую.

Цытуючы Багдановіча і Быкаў, прыгадваючы служанне Скарыны царкоўнай асвете народу, патрыярх казаў пра капштадніцці самаахвярнасці, ўзаемадамагі, сумлення, салідарнасці і братэрства, звязаючы іх з беларускай гісторычнай глебай. І дэкларуючы служненне ім іністытуту РПЦ. Робчы гэта больш гнутка і пераканаўча, чым пастыры ягонай царквы ў Беларусі. Але ж вельмі лёгка да ўз्नёслых слоў дадаваўся знаёмы палітычны хваласпей наконт стасунку Беларусі і Расіі: «Даражжае гэтым саюзам, створаным у згодзе з народнай воліяй, з нашай згодай, які бласлаўляе Праваслаўнай Царквой!» Даўші царкве па-западнікамі? Ці ўтульна Беларусі ў сяброўскіх абдымках? Можа, царкве больш выпадае бласлаўляць сяброўства і мір, чым палітычны саюз сумнёўнай раўнавартасці? Можа, камусыці пры гэтых словах патрыярх прыгадаўся сумнёўны падарунак, прывезены Барысам Ельцыным у Беларусь напрыканцы 1990 года — «Ахойную грамату Орши 1664 года», сведчанне страшнай вайны Масковіі супраць ВКЛ. Ці тое, што сядро «усіх палітыкавай іліті», да якіх апеляў патрыярх, прыхільнікамі «саюза» (не блыгтаць з сяброўствам) з Расіяй можа быць нават менш, чым па звестках чэрвеньскага аптынання НІСЭПД, дзе іх 42,1% (41,4% — за ўваходжанне ў ЕС).

Патрыярх звяртаўся як чалавек царкоўны да свецкіх аўтарытэтаў, імкнучыся пераканаць і быць зразумельным. Дэклараваў рух царквы да яе ўмацавання як іністытута маральнасці ў грамадстве. Ці здоўле РПЦ пад кіраўніцтвам новага кіраўніка адрадзіцца як носьбіт хрысціянскага гуманізму, перададолеўшы спадчыну пяtraўскага дзяржаваўнага закабалення царквы і катастрофы савецкіх гадоў, пакажа час. Ці інтарэсы пастваў — у Расіі і ў Беларусі — уздымуцца над прыхаванымі з прыгожымі словамі міждзяржайчымі разлікамі да карпаратыўнымі інтарэсамі пастваўраў? Тады вернікаў не давядзенца склікаюць на сустрэчы з пастварамі з выкарыстаннем школьнага і інтытуційнага настайнікаў, як было гэтым разам.

А беларускай уладзе выступ патрыярх Кірыла дae наглядны ўрок. Не столькі гульня за кошт геапалітычных супрацвагаў, колькі прынцыпе і практичнае выкарыстанне сістмы станоўчых маральных імператываў — сумленне, салідарнасць, братэрства — дапамогучы ўсталяваць свой аўтарытэт у грамадстве. І пераадолец крэзіс — як эканамічны, так і духоўны.

► ФЕСТЫВАЛЬ

Таня Малярчук: «Я ПІШУ СЦІСЛА І СТРАШНА»

Ева ВАЙТОЎСКАЯ

23–26 верасня адбыўся чарговы літаратурны фестываль «European Borderlands — Абсягі пазіў», мэта якога — «звязаць дыялогам некаторыя асабліва цікавыя галасы ў пазіў і прозе ў Цэнтральнай і Усходній Еўропе». Кожны год імправізаваная трупа літаратараў наведвае цягам тыдня дзве краіны, звязаныя культурна і гістарычна, але ў сучаснасці падзеленыя межамі. Сёлета берлінскі літаратурны калёквіум і «Allianz Kulturstiftung» (арганізатары фестывалю) аб'яднані Беларусь і Літву. Гаўты абедзвох краін, а таксама прадстаўнікі Германіі, Швейцарыі, Польшчы і Украіны выступалі ў Вільні і Мінску.

Сапраўднай неспадзянкай для беларускай публікі, якая сабралася 25 і 26 верасня ў Доме дружбы на вуліцы Захараўа, стаў уздел у фестывалі ўкраінкі Тані Малярчук. Найперш таму, што спрод усіх выступаўціў яна была адзінай пісьменніцай, а не паэткай. Па-другое, гэта, відаць, самая значная з'ява так званай «новай літаратуры» нашых паўднёвых суседзіў у Мінску пасля колкіровых выступаў ту Аляксандра Ірванса і Сяргея Жадана.

Таня Малярчук нарадзілася ў Івана-Франкоўску ў 1983 годзе. Дэбютавала ў прозе, калі ей было 20. Яе першакніга «Эндышицт Адольфа, або Ружа для Лізы» (2004) адразу пасціла на вушы самавітых украінскіх крытыкаў і пісьменнікаў старшайшага пакаленія. Яе прозу параўноўвалі то з заходнімі Павічамі Дарекасам, то з айнымі Прахаскам і Іздрыкам, гаварылі аб прагрэсе ўкраінскага магічнага реалізму. Пасля таго харыёўская выдавецтва «Фоліо» надрукавала яшчэ чатыры кнігі прозы Тані: «Згары ўні: кніга страху» (2006), «Гаварыць» (2007), «Звераслоў» (2009), ніводная з якіх не змісціла акулаў піра за брачъ назад свае кампіменты.

Падчас выступу ў Мінску гэта непасрэдная паненка і сапраўдны перакроціла культурныя межы, зладзіўшы своеасаблівы перформанс. Адмовілася ад паслуг паралельнага перакладу на спецыяльна ўсталіванным экране і сама прачытала сваё апавяданне па-беларуску. «Гэта смелы эксперымент, які ўпершыню ў Мінску і амаль ніколі дагэтуль не чула беларускую мову... «Ірніце», — ставіла яна націск, хіхікаюча сама з сябе, «Зірніце», — смеючыся папраўляла зала.

На падворку Дому дружбы мы гутарымі з Таній пра літаратуру яе краіны.

— *Ты паходзіш з Івана-Франкоўску (раней — Станіслаў). Апіши, калі ласка, знутры «станіслаўскі феномен».*

— «Станіслаўскі феномен» даўно памेर, хоць яго з'яўленне было вельмі знамянятым і прыгукальным, яно дало шмат добрых тэкстуў, кніжак, аўтараў. Раней, у 1990-я, Івана-Франкоўск быў сапраўдным цэнтрам новай літаратуры, але потым з'ява распаўлілася па ўсій Украіне: Львоў, Харкав, Кіев.

Калі ўсё гэта адбывалася, я была маленяй. Зразумела, «феномен» на мяне вельмі паўплываў. Я толькі скончыла школу і паступіла ў Ўркыкарцкі ўніверсітэт, на філаграфію. У мяне некалькі выкладчыкаў былі пісьменнікамі. Шточачвер адбывалася літаратурныя імпрэзы, я ведала ўсіх пісьменнікаў у твар і страшна гэтым ганарылася. На літаратурных вечарынах я хадзіла як на лекцыі. Усіх гэтых пісьменнікаў я абагаўліла, зуносіла на п'едэстал. Страшна люблю іх дагэтуль.

— *Імёны?*

— Пісьменнікі Юрый Андрушковіч, Тарас Прахаска, Юрко Іздрык, менш вядомыя цяпер, але вельмі добрыя паэты Галіна Петрасанік, Марыя Макіцкая, Ганна Сарэда. Пісьменнікі Владзімір Ешкілеў, Юрко Іздрык. Іздрыка можна згадаць і двойчы. Да таго ж, яны паставяна запрашалі ў госткі замежных пісьменнікаў, рабілі часопісы (напрыклад, «Четверг» — Е.В.) вар'яцкія перформансы... Аднойчы, недзе ў канцы 1990-х, вывесілі ў Музей сакральнага мастацтва фотадзімкі аголеных жанчын. Скандал быў на ўзроўні мэрты! А! Была лігча чаюраўная кавярня «Пэтэрс», лічыльна звязаная са «станіслаўскім феноменам», можа, яна яго і стварыла — бо менавіт там па чайвягах усё і альбівалася. Ціпер там атрапіка... Хоць, хоць ведае, можа ціпер у Івана-Франкоўску атрапіка больш патрабная.

— *Ці не з гэткімі «эсцыцёўкімі» універсітэтамі» звязана цытата, што часта фігуруе ў прэсе: «Дзіўна, я такая малада і такая муродка!»*

— Божа, не трэба так наўпраст прывыкаўца гэта да мяне. Так гаворыць мая герайня, а не я. Намареч стараі дурная. Я думаю, што з самага дзіціцтва павіялося. А маё літаратурнае кшталтаванне, відаць, было звязаны з тым, што я расла самотніцай, мне ніхто не быў патрабны, ні з кім не гаварыла, чытала кніжкі па дашацьці на тэйдзене.

— *Вельмі рэдкі выпадак, калі такую маладую пісьменніцу, як якіх ты, так ухвалына прымае крытыка. Што важней: любоў крытыкаў ці чытачоў?*

— Я думаю, важней прости любоў. Любю ўсіх. Я неік не дзяліла люbowi крытыкаў і чытачоў. На крэтыку я ўвогуле мала звязтао чытасцю.

Таня Малярчук

крытыка ва Украіне не асабліва ёць. Для добрай крытыкі павінна быць магутная літаратура, разнастайная, разнасфера, сістэмная. У нас такай літаратуры пакуль ніяма. У нас існуе пласт для інтэлектуалаў, а нізагова і сядзінгі пакуль мала. Папсовых жанраў — дэтэктывы да жаночаных раманаў — па-ўкраінску не пішуць.

— *А як жа ж Марыя Мациос, Эрзана Карпа?*

— Іх усё адно чытаюць адны і іх ж людзі — умоўна какучы, «інтэлігэнцыя». У метро ж спрэс чытаюць Усцінаву ды Данікову.

Але калі існуе людская патреба ў такой літаратуре, значыць, яны патрабныя. Яны запаўняюць пазіўную нішу. Шкода, ніхто з імі не можа канкуруваць... Але я восі зараз падумала, што па-ўкраінску цікава напісаць такога кшталту тэкст, таму што мова не прыдатна да такой літаратуры. Найперш таму, што выльчайнія людзі маюць гаворыць па-ўкраінску. Гэта мова інтэлігэнціі. Выльчайнія пралетары камунікуюць з дапамогай суржыку. Вось такой мовай варта пісаць пасыпавыя тэксты!

— *У цябе ёсць дзве вялікія «заганы». Як у празайка. Паперша, ты маладая, па-другое — ты жанчына. Агульнарыннятэ стэрэотып: празайк — гэта такі самавіты мусыськ настасі 30-ці. Як выжыць маладой пісьменніцы ў сціце літаратуры?*

— Я думаю, што трэба прости не думаш пра тое, што жыць цяжка... Усе гэтыя гендэрныя штукі, мне здаецца, крыху адышлі від Украіне. Міне гэта вельмі цешыць. Яшчэ некалькі гадоў таму першым пытаннем журналистаў было: «Как вы относитесь к женской литературе?» Я адказвала, што «я к ей не отношуся», я ні феміністка, ні антыфеміністка, не бачу ў міне жанчынну. Хадзі ясна, што жаноче і мужчынскае пісьмо вельмі розныя знаты... Зусім няцікава выжываць. Мне, напрыклад, вельмі лёгкі. Іншыя раж, што ўкраінская літаратура доўгі час была вельмі маскульная. Зразумела, быў лічаны: Лесі Украінка, Ліна Кастанціна. Але пра іх казалі, маўліў, гэта ці не першыя мужчыны ва Украінскай літаратуре. Іх успрымалі як мужчынападобных істот — яны і

ла пісаць пра іншую краіну. Для мяне Украіна ёсьць чымосьці адзіна літаратурным. Я толькі пра яе могу пісаць.

— *З пісьменніцтва ва Украіне можна жыць?*

— Я чатыры гады так жыла, нідзе не працуячы. Зразумела, што журналісткай займацца не могу, бо не ўяўляю, што такое аўтэктыўнасць, надта люблю прыброзваць, прычым раблю гэта так, нібы большай прафы ў сціце не існуе, сама сібе абдурова. Але з крызісам я была змушана зноў пайсці ў тэлежурналістыку, змагаючыся з сабой. Але нават самыя вялікія пісьменнікі не могуць увесі час жыць з творчасцю, бо для гэтага трэба выдаўваць книжкі ў год, а такі тэмп не кожны вытрымліваець. Але не тэбра думаш, што пісьменніцтва ўвогуле павінна прыносіць гроши. Яно прыносіць пэўныя стыль, спосаб жыцця. Да грошай я стаўлюся вельмі легкаважна. Яны прыходзяць і сыходзяць.

— *Пісьменнік для поспеху павінен напісаць роман. Закон рынку.*

— Я не рынакавая і некамерцыйная ўвогуле, бо я гэтага не разумею. Журналісты пастаянна пішут, маўляю, усё чакаюць ад мяне романа, а я не разумею, хто канкрэтна чакае ад мяне романа. Пакажыце мне гэту чалавека! Я яшчэ нязадоўляю напісаць романа. Некалькі разу спрабавала, але на трыццатай старонцы разумею, што ўсё. Ёсьць такая фраза ва Украінскай літаратуре: «Ён пісаў сціслі і страшна». Дык вось, я пішу сціслі і страшна. Можа, праз некалькі гадоў штосьці атрымаеца. Нешта накшталт альтэрнатыўнага гістарычнага романа.

— *Ты нарадзілася ў Івана-Франкоўску, жывеши ў Кіеве, а выдаешся ў Харкаве. Як ты гэта ў сабе сумяшаеш?*

— Усё неік сама собой выйшла. Выпадкова нарадзілася ў Івана-Франкоўску. Выпадкова ўцякла ў Кіев з невялікім заплечнікам, куды змісцілася ўсё маё папярэднє жыццё. А харкаўсke «Фоліо» — самае буйное выдавецтва ў краіне. Прапанавалі — выдалася. Некі так.

— *Кавярня «Пэтэрс» сфармала «станіслаўскі феномен». А дзе вы туесцеся ў Кіеве?*

— У Кіеве такога месца няма, на жаль. Там няма зацінных кавярняў, якіх багаты ў Львове, напрыклад. Раней быў невялікі каліялітаратурны паб у цэнтры — «Купідон»... Але і там стала паршыва.. Мне вельмі падабаецца рог вуліц Пушкінскай і Праўдзінскай: гастрономык, пры ім некалькі столовікі, там традыцыйна збираліся савецкія пісьменнікі выпіць па стопачкі, пагаворыць пра літаратуру... Дагатуль бачу там нейкіх невядомых мне пажылых дзеячоў культуры, якія паседжваюць там, п'юць шаку з канчыком... Мне даетца, гэта вельмі міла і сэнтыментальна... Кіев жыве сваім жыццем, яго не ведаю.

